

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET
KÖZLÖNYE

ERDŐ- ÉS FÖLDBIRTOKOSOK, ERDÉSZETI ÜGYEKKEKEL FOGLALKOZÓK ÉS ERDŐTISZTEK SZÁMÁRA

Megindították 1862-ben *Wagner Károly és Divald Adolf*

Szerkeszti:

DR. TECHN. MIHÁLYI ZOLTÁN

1944. év

II. FÜZET

LXXXIII. évfolyam

Megjelenik minden hó 15-én

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, V., Alkotmány-utca 6. szám

(Távbeszélő: 323-722)

(Postatakarékpénztári csekk számla: 23.602.)

Stádium Sajtóvállalat Rt. Budapest, V., Honvéd-utca 18.

Az „Erdészeti Lapok“ 1944. évi II. füzetének a tartalma.

(Inhalt. — Sommaire. — Contents.)

Kiss Ferenc dr.: Harc az elemi csapásokkal a Duna-Tisza közti homokterületeken. — (<i>Kampf mit den Elementen auf den Sandflächen zwischen der Donau und Tisza. — Lutte avec les éléments sur le sol sablonneux entre le Danube et la Tisza. — Struggle With Elements on the Sand-Areas Between the Danube and Tisza.</i>)	51
Babos Imre: Alföldi erdészgondok. — (<i>Forstmannssorgen in der Tiefebene. — Soucis des sylviculteurs de la Grande-Plaine. — Sorrows of Foresters on the Great Plain.</i>)	68
Hivatalos közlemények. — (<i>Amtliche Mitteilungen. — Communications officielles. — Official Communications.</i>)	
A m. kir. földművelésügyi miniszter 191.000/1944. F. M. sz. rendelete az egyes termelői fakészletek bejelentésének újabb szabályozásáról	73
A m. kir. kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter 9.000/1944. K. K. M. sz. rendelete a m. kir. államvasutak tűzifa-szükségletének biztosításáról	78
A m. kir. földművelésügyi miniszter 232.600/1944. F. M. számú rendelete a fenyőgyanta összegyűjtési kötelezettség kiterjesztése tárgyában	80
Irodalom. — (<i>Literatur. — Bibliographie. — Reviews.</i>)	
v. Kruedener: Lösslehm Böden und Fichtenreinbestandswirtschaft durch Generationen. (M.)	80
Köbess Gábor Zoltán: Húsgalambtartás. (M.)	81
Hazai folyóiratok	81
Külföldi lapszemle	85
Különfélék. — (<i>Verschiedenes. — Divers. — Notes.</i>)	
Halálozás: Krivanek Ferenc †	88
Személyi hírek	88
Hozzászólás a lombfa-fűrészáru árvetéséhez. (Lonkai János.)	88
Erdészeti előadások hazánk mezőgazdasági szakoktatási intézményeiben. (Tomasovszky Imre dr.)	90
Hirdetések. — (<i>Anzeigen. — Annonces. — Advertisements.</i>)	92

Felelős kiadó: dr. Mihályi Zoltán.

Stádium Sajtóvállalat Rt., Budapest, V., Honvéd-utca 10.
Felelős: Győry Aladár igazgató.

ERDÉSZETI LAPOK

LXXXIII.
ÉVF.

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET
K Ö Z L Ö N Y E

2.
FÜZET.

KIADJA AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET
Megindították 1862-ben Wagner Károly és Divald Adolf

Felelős szerkesztő és kiadó:

DR. TECHN. MIHÁLYI ZOLTÁN

Megjelenik minden hó 15-én.

Előfizetési díja: egész évre 24 P, erdészeti altiszteknek 12 P.

Az Országos Erdészeti Egyesület tagjai a tagdíj fejében kapják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest V., Alkotmány-u. 6. sz. II. em.
(Táv.: 323-722.)

Közleményeink átvétele — akár kivonatossan is — csak a forrás
megnevezésével történhetik.

Harc az elemi csapásokkal a Duna-Tisza közti homokterületeken.

Irta: Kiss Ferenc dr.

1. Történelmi adatok.

Három elemi csapással kell megküzdeni a Duna—Tisza közti homokterületeken: a széllel, a szárazsággal és a vízzel.

A talajhasználat zavartalan folytonosságának főkéllékei a talajszint egyenessége, a talajban levő őstáperő és a talajvíz,¹ amely a domborulat változásaihoz igazodik.

A homok őstápanyagokban szegény, de van egy nagy kincse, a talajvíz, amelynek természetadta szinten tartása a legfontosabb cél.

Tanulmányom a Duna—Tisza közti területeknek arra a részére vonatkozik, amely Pest-Pilis-Solt, Csongrád és Bács-Bodrog megyéhez tartozik, és délen Dantova, Rigyica, Csávoly, Tataháza, Bácsalmás, Szabadka és Horgos határában végződik. A terület közepén észak-dél felé haladó buckahát húzódik, amely oldalt lankásan nyugat és kelet felé lejt, a Duna, illetve Tisza völgye felé. A vízválasztó egyik pontja Monornál 204 m, Vasipusztán a Strázsahegy 149 m, Izsák község határában a Kálvinhegy 193 m, Kecse-

¹ Talajvíz az alulról feljövő víz; a felső szinten levő víz csapadékból származik.

méten 122 m, Vadkert 116 m, Szeged 115 m, de az öttömösi erdőben közel egymáshoz két bucka 131 és 130 m; az utóbbi kettő eredete az avarkor és a magyarok bejövetele közötti időre tehető. Bács-Bodrog megye északi részén, Jánoshalma határában, a Kecs-kés-hegy és Siván-hegy 161 m tengerszintfeletti magasságot ér el. Szeged határában, a felsőtanyai részen a homokterületek széle közel a Fehér-tóhoz 85 m-re száll le.

A tárgyalt területeken — Cegléd és Nagykőrös határa kivételével, ahol tölgyerdőről emlékeznek meg régi okmányaink — nem volt figyelemreméltó erdő, legfeljebb a vizek szélén kőris- és tölgycsoportok, ezt Nagy- és Kiskőrös városok neve is bizonyítja, valamint a Bócsa község határában jelenleg buckás homokterületnek mai napig fennmaradt „Tölös” elnevezése.

Kisebb csoportokban vagy egyenkint csak a homok ősfája a fehér-, vagy szürkenyár fordult elő. A pest- és csongrádmegyei homokterület adottsága között azonban mégis van különbség, mert az előbbin őshonos a közönséges boróka, sósakorbolya, galagonya, kőkény és vesszősfagyal, holott a csongrádmegyei homokterületeken csak elvétve akad egy-egy példány. Szegeden a 8000 kat. hold erdőterületen 57 év alatt csak két helyen találtam természetes úton megtelepült közönséges borókát, amely nagyobb kort ért el. Ezenkívül a Mérgesj erdőben van egy 90 év körüli galagonya, holott a szomszédos Halas határában annyi a galagonya, hogy a pulykákkal etetik a gyümölcsét. Pedig a megtelepüléshez szükséges nyugalom megvolt, mert 1886 óta a mai napig az összes erdők legeltetési tilalom alatt állanak. A királyhalmi m. kir. alerdészszakiskola kezelte erdőben kísérleteztek mesterséges megtelepítésével, csemete ültetésével, de igen kevés sikerrel.

Hogy nem volt erdő a tárgyalt területeken a legrégibb időkben sem, annak oka az, hogy az éghajlati és talajadottságok a természetes megtelepedésre nem alkalmasak. A múlt század eleje óta mesterségesen telepített fafajok közül természetes úton csak a fehér- vagy szürkenyár újult fel a természetének megfelelő helyeken. 9 darab kocsányos-tölgyfát 57 év óta figyelek a Csengelei erdőben, amelynek a területén ezen idő óta még tiltott legeltetés sem igen volt, ennek ellenére ezekről települt tölgygyl nem találkoztam. Egy és három éves tölgycsemetéket lehet találni, de idősebbet nem. Nincs az egész Duna—Tisza közti homokterületen egyetlen patakocsk. Az északnyugatról délnyugat irányban haladó vadvíz-levezető völgyületeket nem a vadvíz, hanem a szél képezte ki. Ezért a lefolyó csapadékoknak, a talajvizeknek nincs partjuk, s ezért folynak mindenfelé, ahol alacsonyabb szintet találnak. A talajvíz ehhez az adottsághoz igazodik és irányítja a termelés lehetőségeit. Ha ezeket az adottságokat a jelenlegi szinten *mélyesztett* hosszú

és széles csatornákkal megbolygatjuk, az Alföld legnagyobb kincsének, a talajviznek az állását változtatjuk meg erőszakkal és károsan, ebből pedig a tenyészetre fel nem becsülhető károk származnak.

A Duna—Tisza közti homok a messze multban nem volt ilyen kietlen, kisebb-nagyobb buckákkal és kifuvásos lapályokkal váltakozott pusztaság, hanem ezer meg ezer tavacska tarkította a szelídebb szintkülönbségekkel változó gazdag fűves területeket.

A tavacsák és tócsák átalakultak barna- és fekete-homokká, amelyeknek a sívóhomokkal el nem borított részei most a legértékesebb földek, mert üledéktalaj lévén, szintje egyenes, húmuszban, mészből és tápanyagokban gazdag, a szélfúvásnak ellenáll. A tavacsák fekete-homokká átalakulása hosszú idő munkája volt.

Ha a tavacsák és tócsák mélysége az időjárással alábbszállt, először megtelepedett a nád, a széleslevelű gyékény, a káka és legvégül a sás-félék: a *Carex stricta* (zsombékképző-fű), *Carex gracilis*, *Ceratophyllum demersum* (borzhinár), *Ceratophyllum submersum* (simatócsa-gaz), *Potamogeton crispus* (hinár) továbbá a *Bolboschoenus*-fajok, a *Batrachium aquatile*, *Lemna minor* (békanyál) és *L. trisulca*.

A moszatok közül főleg a világoszöld színű, sűrű fonadékú (*Cladophora fracta*) himbálódik tavasszal a homokon levő vizeken. Ezek a moszat-fonálszövedékek néha többszáz m² felületen borítják a vizet. Megszáritva nagy lepedőket lehet belőle gyűjteni. A *Cl. fracta*-n kívül rendszeren ott találjuk még a különböző *Spirogyra*- és *Oedogonium*-fajokat is, amelyek szintén résztvesznek az előbb említett zöldszínű moszat alkotásában.

Az alföldi állóvizek másik tömegesen fellépő moszatvegetációja a vízvirágzás, amikor valamilyen moszat vagy moszattársaság olyan tömegben jelenik meg, hogy a víz sajátságos színt kap tőle. Ilyen tömegben jelennek meg a tavakon *Aphanizomenon flos aquae*, *Macrocystis flos aquae*, *M. aeruginosa* és az *Anabaena*-fajok. Gyakran alkotnak nagytömegű vegetációt a *Trachelomonas*- és *Phacus*-fajok is.

Elég nagy mennyiségben élnek a vízben a fonalas kékmoszatok: *Oscillatoria*-, *Phormidium*-, *Lyngbya*-fajok, sok a különböző *Nostoc*-faj is. A zöldmoszatok közül is sok faj van: *Scenedesmus*, *Pediastrum*, *Desmidiaceák* és mások.

A kisebb állatok közül mérhetetlen tömegben élnek az alföldi vizekben az alsóbbrendű rákok, *Daphnea*- és *Gelops*-fajok.¹ A fent-

¹ A felsorolt moszatok és alsóbbrendű állatokat Koch E. dr. határozta meg.

említett növények és alsóbbrendű állatok életük befejezése után mind a vizek fenekére ülepednek. Természetesen, amikor a lakosság gyéresebb száma miatt a vizek növényzetére szükség nem volt, egész tömegükkel a fekete-homok növekedését szolgálták, tehát gyorsabb ütemben emelkedett a meder feneké. De a vizek fölé a levegőbe szálló por is a víz medrébe hull, mert a tó feletti levegő párateltelebb és mozgása megváltozik. Eleinte a talaj csak a szárazabb évjáratokban és hónapokban került felszínre, de idővel teljesen szárazzá lesz.

Leghamarabb a *Carex gracilis*-szel fedett barna vagy fekete homok emelkedik ki a vízből, mert ez telepedik meg a legsekélyebb vízben. Legkésőbb a náddal benőtt, mert ez a legmélyebb vizekben települ meg. A talaj minősége legjobb a *Carex gracilis* alatt; utána a káka, a széles- és keskenylevelű gyékény alatt, leggyengébb a náddal fedett területen. Ezeket a tapasztalatokat a beerdősített területek növekedése támasztja alá.

A leírt folyamat még napjainkban is megismétlődik. Én magam is élő tanuja vagyok ilyen átalakulásnak. A volt királyhalmi m. kir. erdőőri szakiskola legelőinek egy nagy részét olyan mély víz borította, hogy 1886-ban, midőn Szegedre kerültem, csónakkal jártak rajta, sőt sok év múlva is a tavak nagyobb részén nád és káka nőtt. A meder emelkedésével a nád és káka kezdett ritkulni és a *Carex*-fajok szaporodtak el, majd a bokréta-pázsit (*Agrostis alba*) foglalta el a talajt. Az 1936. évben, tehát 51 év múlva, a tó nagyobb részét már mezőgazdasággal használták, igen jó fekete-homokká vált.

Ha azonban a homokon levő tavakat korábban lecsapoljuk és ennek folytán válik fekete-homokká, a termelés folytonosságát erős gátlások érik, mert a meder még nem emelkedett elég magasra, az alacsonyabb szinten a csapadék összeszalad, és nemcsak a rendes megművelést gátolja, hanem a vetőmagokat is kipusztítja a nedvesség. Ilyen az Izsák határában lecsapolt 3000 kat. holdnyi Kolon-tó egy része is.

Hogy az előbb tárgyalt tavak és tócsák valóban megvoltak, bizonyítható azzal, hogy a Duna—Tisza közti homokokon a talaj mélyebb vagy kevésbé mély feltárásával mindenütt találunk szélhordta homokkal fedett, humuszban gazdag kisebb-nagyobb területeket.

Már az 1893. évben a Szeged város tulajdonához tartozó Felsőásotthalom nevű erdőben, mintegy 100 kat. holdnyi területen talajpróbák vétele alkalmából 3 helyen találtam humuszban gazdag, feketés sötétszínű homokot különböző mélységben, ahol valamikor, századok előtt, tavacska volt.

Felsőásotthalmi erdő

Helymegnevezés	A próba leírása ¹⁾	Összetétele : %			
		Iszap	Homok	Karbo. át	Kvarc
Magas hely. 61	1-43 $\frac{1}{m}$ mély- ségéből	4.16	95.84	9.67	86.17
„	44-55 „	2.33	97.67	11.97	85.70
„	56 $\frac{1}{m}$ -nél mélyebb	11.55	88.45	2.40	86.05
Lapos kifuvás	1-39 $\frac{1}{m}$ mély	3.53	96.47	7.84	88.63
„	40-70 „	13.72	86.28	2.51	83.77
Laposterület	1-30 $\frac{1}{m}$	15.70	84.30	5.23	79.07
„	31 $\frac{1}{m}$ -nél mélyebb	7.39	92.61	8.61	84.00
Buczkatető	Szürkés, összeálló homok	1.58	98.42	5.83	92.50
Felsőcsorvai buczkatető	Sárga homok kőlapokkal	3.83	96.17	17.17	79.00

¹⁾ A homokmintákat 1893-ban Halaváts Gyula főgeológus vizsgálta meg.

Ez a lelet hívta fel figyelmemet már 50 évvel ezelőtt a homokkal elárasztott sötétszínű és fekete homok keletkezésére és vizsgálatára. Megfigyelésekre bőséges alkalmam volt, mert 38 éven át csak Szegeden évente 11 erdőrészen végeztem mesterséges erdősitést. Az ültetőgödrök ásása alkalmával sok homokkal betakart tavacska fenekére bukkantam. Felsőásotthalomban a kimutatásbeli lapos téren talált sötétszínű homok őállapotában van, nem takarta be a szél.

Ágasegyháza község határában igen buckás és kifuvásos 500 kat. hold területen nagy költséggel, de még nagyobb szeretettel és szaktudással végeztek talajgyengetést és 80—100 cm mély forgatást, 1—4 m magas buckákon, amelyek kifuvásokkal váltakoztak. A földmunkálatokat vezető Rácsovics József gazd. felügyelő megfigyelése szerint az egyengetés és forgatás során többször akadtak sötétbarna és fekete homokra. Becslés szerint ez mintegy 10—12%-a a területnek. Bócsa határában mai nap is „Tölös“ néven ismeretes buckás területen 2 m magas, a szél hatására homokkal fedett fekete-homokra bukkantak.

Az eddigi kutatások alapján a talajszint kialakulásának 5 korszakát különböztethetjük meg.

Az I. korszak az avarok ideje a magyarok bejövetele előtt.

A II. korszak az avarok legyőzése utáni időre esik 700 után.

A III. korszak a magyarok betelepülésétől 1799-ig terjed.

A IV. korszakot 1800-tól 1863-ig számíthatjuk.

Az V. korszak 1867-től napjainkig tart.

Az I. korszakban a talaj felszíne enyhébb emelkedésekkel, hullámokkal váltakozó, nagyobb sík terület volt, számtalan kisebb-nagyobb tóval, mocsárral és tócsával. A nedves helyeket nád, keskeny és széleslevelű gyékény, káka, éles-sás nőtte be, majd később

bokréta pázsit (*Agrostis alba*). A vizek szomszédságában kőris- és tölgy csoportok, a száraz, sárga és üledékes barna és fekete homokon kitűnő legelők voltak.

A II. korszakot — erős szelekkel, tartós szárazsággal — igen alacsony talajvízállás jellemezte. Katakлизmának mondhatjuk azt az elképzelhetetlen rombolást, amelyet ebben az időben az erős és tartós szél végzett. Ez tette tönkre az ember és állat eltartását biztosító igen kedvező talajfelszíni állapotokat. Ekkor képződtek az 1000 holdakra terjedő futóhomokterületek, a 110—200 méter magas buckák. Ezek a szelek fedték be homokkal a kisebb-nagyobb, de sok 1000 holdnyi barna és fekete fűtermelésre, gazdasági művelésre igen alkalmas homokterületeket.

Ekkor keletkezett Szegeden, az öttömösi erdőben a 114 m tengerszintfeletti homokterületből kiemelkedő 131 és 130 m magas, egymáshoz közel álló két legmagasabb bucka tetején 126 és 170 n.-öl sík területtel. Mindkét területet az 1912. év tavaszán fenyővel beerdősítettük; oldalain akácerdő virul. Részben azért erdősítettük be fenyővel, hogy ne kopjon, részben kísérletképpen, hogy a feketefenyő ilyen magas, kitett területen hogy ered meg és mi-kép fejlődik. Az eredmény jó.

Hogy ez így volt, bizonyítják a földgyengetések, 75—80 cm-es fordítások, erdősítések és erdőirtásra ástott gödrökből a Duna—Tisza közti homokterületek bármely részén felszínre jutó barna és fekete üledék-homoktalajok. Állításomat igazolják a tárgyalt területeken végezett ásatások alkalmával talált jelentős avar emlékek is. Bócsa határában ahol a valamikori legbuckásabb, kietlen területeket az újabb erdősítések nagyobbbrészt megszelídítették, fedelmi régiségeket találtak: arany ivócsészét, öveket, arany fülbevalókat, préselt és öntött bronzból díszeket, továbbá gyöngyök, ijjak, bögrék kerültek elő. Az előbb már említett fekete-homokot is itt találták 2 m vastag hordott homok alatt. Szeged határában, az átokházi kapitányságban, a *Dugonics*-erdő DNy-i oldalán ezüst kürtívót találtak, szép egyéb díszekkel, amelyek szintén valamilyen magasabbrangú ember ottani megtelepedésére engednek következtetni. Az első leletek a 630—640 év közötti időre vallanak. Az utóbbiak a 697—700. évekből származhatnak, Csengelén (szegedi határ) 600-ból származó régiségeket találtak, Izsák határában, amely központ lehetett, nagy temetőt tártak fel. Kecel, Pálpusztá, Peszéradacs szintén avarokori lelőhelyek. Aki jelenleg ezeken a buckás helyeken megfordul, arra gondol, hogy azok az avarok ittléte alatt nem lehettek ilyen kietlenek, mert főemberek, vezérek nem választották volna ezt a területet állandó tartózkodásul, hanem bizonyára gazdag legelők voltak itt, vizekkel tarkítva, amelyekből a hal sem hiányzott. A húmoszos fekete homokon minden növényzet dúsan tenyészett.

A rettenetes kataklizma csak az avar-kor után lehetett, mert a magyarok a honfoglalás alkalmával nem szállták meg ezeket a területeket, legalább is az ásatások alkalmával ezt bizonyító régiségekre nem bukkantak. De ezt igazolja a kúnok ide telepítése is, amely nehézségbe nem ütközött, mert e terület jóformán gazdátlan volt és a szél rombolását idővel a természet enyhítette. Másrészt jobb terület hiányában a kevésbé jó értékét is emelte a szükség.

A III. korszak, amelyet már feljegyzésekkel igazolhatunk, az 1792-től 1799-ig terjedő időre esik. „A Duna—Tisza közti vad-vizek gazdasági jelentősége“ c. tanulmányomban megállapítottam, hogy 1792-től 1799-ig talajvíz-apály volt. Ezekben az években tartós és erős szelek is fújtak és a védelemnélküli sivár homokterületeken válságos állapotokat idéztek elő.

Az erős és tartós szél a védelem nélküli homokot kikezdi s mindaddig mozgatja eredeti helyétől, amíg a talajvíz annyira át nem itatta az így képződött új felületet, hogy az már ellent tud állani a legnagyobb szél erejének is. Természetesen, ha talajvíz-apály van, sokkal mélyebb az a homokréteg, amelyet a víz nem tart össze, s ezért a szél nagyobb kifúvásokat és egyben magasabb buckákat idézett elő. Betemeti a jobb termő és növényzetekkel megfogott homokterületeket.

Megjegyzem itt, hogy viszont ezek a szelek segítik elő a serevény-fűz (*Salix rosmarinifolia*) megtelepülését, amely a Duna—Tisza közti homokok őscserjéje. Magja elvetés után 36 óra alatt kihozza sziklevelét s a gyököcskét, kapaszkodó karógyökerecskéjét azonban csak napokkal később fejleszti. Ennek következtében könnyen elmozdítja helyéből a legkisebb szél, vagy eső, tehát csak a talajvízes homokon jut olyan előnyös nyugalmi állapothoz, hogy gyökeret verhessen és megmaradjon. Épp ezért a mesterséges erdő-sítések a serevényfűz kiveszését készítik elő. Először azért, mert tenyészeti helyéről a talaj előkészítése alkalmából gyökerestől kikapusztítják, a jólkezelt mesterséges erdőkben pedig a szél településre alkalmas területet nem képezhet. Ezért egyedüli tenyésző-helye csak a mesterségesen a talajvíz felszínéig elhordott, de védett homokterületeken van. Hogy a mai viszonyok közt mennyire nincsen a mesterséges erdőkben településre alkalmas hely, a következőkkel igazolom: A múlt években a szegedi M. Kir. Ferenc József Tudományegyetemen az Egyetembarátok Egyesületében egy előadást tartottam a serevényfűz életéről. Ehhez 1 db 1 éves serevényre lett volna szükségem. 8 erdőőr a 7500 kat. hold erdőben nem tudott egyetlen darab egyéves serevényfűzet találni, annak ellenére, hogy már jutalmat is ígertem a találónak.

Hogy az 1792 és 1799 közötti évek apálya idején milyen károkat okozott a szél, hivatalos feljegyzésekkel igazolhatjuk. Kecskemét város határát 1784-ben mérték fel, ekkor ezt 12 négyszög-

mérőföld terjedelműnek találták, amelyből 2 n. mérőföld volt a sivány homok. Az 1805/6. esztendőkből új mérést végeztek, ennek az eredménye az, hogy a homok alig pár év alatt 6 négyszögmérőföldre szaporodott fel, tehát a határ felét elpusztította a szél. Pest vármegyében ugyanekkor 30 négyszögmérőföldet foglalt el a sívó homok.

Hogy a szél ilyen rombolást végzett az 1792. és 1799. évek közötti időben, nem csodálhatjuk, mert feljegyzések szerint 6 hétig szakadatlanul tombolt a szél. A kár óriási volt, ez kitűnik abból is, hogy *Witsch Rudolf*, földmérő a német bánáti ezredben, császári királyi parancsolatot kapott már az 1807. évben „A Magyarországi Homokos Pusztáknak Hasznára” című munkájának sürgős második kiadására. De a nagy pusztulás hozta meg az 1807. évi országgyűlés XX. t.-c.-t is, amely „a magyarországi homokpuszták” hasznosítását sürgetik.

Witsch nagy szeretettel és szaktudással foglalkozott a homok hasznosításával, a talaj megvédésével és javításával. Az erdőültetést és földgyengetést ajánlotta, nagyobb buckák esetén lépcsőzetes egyengetéssel.

Könyvében igen részletesen tárgyalja javaslatai gyakorlati megvalósítását. A náddal és ágakkal történő pásztás fődést ő alkalmazta először. Gondoskodott a lejtőnek rézsút leszúrt ágakkal való biztosításáról is.

Javaslatai alapján homokjavítások történtek több nagyobb birtokon. Gróf *Esterházy Károly* Komárom vármegyében Ács mellett, *Tóth Almásiban*, Pest megye határán, báró *Prónay Sándor* Veszprém megyében, *Palotán Csekonics* generális ültetett erdőt stb.

Witsch R. könyvének szükségességét, értékét bizonyítja a sok elismerés, amelyben részesült, de nemcsak a könyv lett közkinccs, hanem személyes közreműködését, tanácsát önzetlenül felajánlotta mindazoknak, akik homokhasznosítási munkát óhajtottak végezni.

Hogy minő elismerésben részesült munkája, kiderül a következőkből: Ts. Kir. Végzésben Ő Felsége kegyelmesen rendelni méltóztatott, hogy az írónak — hazafiúi igyekezetei további serkentésére — említett munkája második kidolgozására és fordítására is tett minden költségei kifizetődjenek, ezenkívül a nyomtatott példányokból 300-at ajándékba kapjon. Idézem az „Ő Császári-Királyi Fő-Hercegségétől Generalissimus Károlytól 1808. aug. 14-ről N. 65.” levelet: „Köszönöm, hogy az Úr közölte velem Magyarországi Homokpuszták műveléséről írt munkáját. Minden bizonnyal azok a legszebb birtokok, melyeket az emberi szorgalmatosság a földből végez. Bár csak ennek szíves érzése a hazába közönséges lenne! Maradok az Úrhoz jóindulattal *Károly*.”

„Császári királyi udvarhivatalnak prezidensétől, br. *Summerán* Ő excelenciájától Bécs, 1808. jún. 3.” a következő levelet kapta:

„Midőn az urat a maga talentumainak haszonra való fordítására serkentem bizonyossá teszem azon tiszteletről, mellyel áthatatosan vagyok. A Tekintetes Úrnak jóakaró szolgálja br. *Summerán*.“

A Dániai Királyi Hercegségtől: „A könyvet Ő Felségének átaladtam. Kegyelmes parancsolat szerint kötelességem az Úrnak jelenteni, hogy Ő Felsége örömmel és hálaadó szívvel vette, melyet az Írónak tudtára akart adni. Koppenhága 1808. december 10. C. Bernsdorff.“

Végül: „Ő Prussziai Királyi Felsége köszöni az Írónak írását a Homokos pusztáknak Haszonra Való Fordításáru. Königsberg. 1809. febr. 13. *Friedrich Wilhelm*.“

Az elismeréseket azért közöltem, hogy a munka külföldi méltatásával itthoni értékét kiemeljem.

IV. korszak. A legutóbbi figyelemreméltó szélkárosítás 1863 dec. 13-án, Luca-napján volt. Erről akkori szegedi emberektől kaptam megbízható adatokat. Az orkán reggeli 9 órától másnap reggelig tartott. A 24 órai rettenetes szél a szegedi határban levő 6000 k. hold erdőben, a 24.000 k. hold legelőben 2600 k. holdat tett sivár homokká. A kecskeméti határban az 1790-es években képződött 60.000 kat. hold sivár homokhoz képest tehát már sokkal kisebb károsítás, ennek az oka az, hogy a szél kevesebb ideig tartott, *másrészt a mozgásra alkalmas homokterületek nagyrészt akkor már erdő fedte*, a gazdasági kultúra is belterjesebb volt, nem úgy mint a 18. század végén. De éppen ebben az évben is (1862-től 1869-ig) talajvíz-apály volt.

V. korszak. A szélkárosítások az előbb tárgyalt mértékben már nem ismétlődhetnek meg. A felsorolt adatokból kiderül, hogy a területek egy részén a zavartalan gazdasági használhatóság folytonossága még mindig veszélyben forgott, megnyugvásunkra szolgál azonban az, hogy a jövőben a nagyobb mértékű talajszintváltozásokat már megakadályozzák a legutóbbi félszázad alatt végzett szakszerű erdősítések.

A szóbanlevő területen szintiszta szapora magyar lakosság él, tehát itt, az ország szívében, intézkedni kell a jelenlegi helyzet javítására, még pedig a talajvíz fenntartásával és fokozásával. Ezt elérhetjük az idők folyamán megbolygatott talajfelszín helyrehozásával, vagyis egyengetésével. *A talajegyengetés az a munka, amellyel a homokterületek maradandó javítását érhetjük el. Az egyengetés után a csapadék víz nem folyik le olyan hamar és könnyen, a talajvíz magassága nem lesz olyan változó, a kései fagyok sem lépnek fel olyan sok helyen.*

A mezőgazdasági homokterületeket, — a barna- és fekete-homok kivételével, — mind el kell egyengetni. *A magasabb és nagyobb buckás területeket költségkímélés végett esetleg lépcsőzetesen.* Ilyen esetben a rézsut haladó széleknek az állandósításáról

fűmagvetéssel vagy fűzdugványozással kell gondoskodni. A semlyékekkel határos területeken, amelyeken lehetséges, az egyenetlét úgy végezzük, hogy a semlyékeknek partja legyen.

A mezőgazdasággal eddig nem használt területek rendszerint soványak, szintkülönbségük nagyobb, elegyengetésük igen költséges. Ezért a gyenge hozadékot biztosító mezőgazdasági homokat be kell erdősíteni.

Hogy milyen jelentősége van most az erdőknek, azt minden alföldi ember tudja, szegény és gazdag. Mindennapi szükségletünk között a kenyér után a fa következik, de sohasem lesz Magyarországon a jövőben sem felesleges a homoki erdők fatermése, mert a fa használhatósága az utóbbi időben olyan sokoldalú lett, hogy ha tiszteresére emelnék is az eddigi erdőterületet, csak napi szükségletünket tudnók fedezni. Aki a homoki erdők szakszerű további telepítését elősegíti, az végzi a legértékesebb honmentő munkát, mert az ország szívében lakó színmagyar testvéreinek a verejtékes megélhetését biztosítja és szaporodásukat segíti elő.

Az ültetendő fafajok megválasztásához a beerdősítendő területen előforduló ősnövények adnak kellő útbaigazítást.¹

A tápanyagban nagyon szegény területeket fekete- és erdeifenyővel kell beültetni, mert ezek a talajt javítják. Ott azonban, ahol a talaj olyan sovány, hogy csak *Tortula ruralis*, *Cladonia foliacea*, *Festuca vaginata*, ritkásan *Helianthemum fumana*, *Alyssum tortuosum*, *Alsine glomerata*, *Koeleria glauca*, *Phleum phleoides*, *Polygonum arenarium*, *Potentilla arenaria*, *Silene otites* és egyenkint sovány *Cynodon dactylon* fordul elő, 2 vagy 1 éves korban átiskolázott 3 vagy 2 éves erdeifenyő-csometéket kell ültetni. A vizenyős területeket ugyancsak ezzel a fajjal kell felújítani, mert a vizet jobban tűri, mint a feketefenyő. A felújítások ezeken a helyeken nagyobb talajmunkálatokat nem kívánnak.

A beerdősítéssel a talajvíz gazdálkodása előnyösen megváltozik. A felsőásothalmi erdőben az 1895. évben ültetett feketefenyők gödrébe a víz feljött, sőt a felszínre is kilépett, ennek ellenére az 1942. évi legnagyobb vízállás alkalmával sem volt a lapályos területen egy csepp víz sem.

A csapadék nem folyik le olyan gyorsan, a húmusképződés folytán a homok vízbefogadóképessége nagymértékben javul. Van azonban olyan homokterületek, amelyek a vizet egyáltalában nem veszik be. Az ilyeneken a víz, ha szemcseppentővel akár 1 m. magasból cseppentjük rájuk, még 24 óra múlva is olyan változatlanul pihen a felszínen, mint az odaejtés idején. Ha ellenben az ilyen talajt húmusszal javítjuk, vízbefogadó képessége is megjavul.

¹ Kiss F.: Az alföldi homokterületek erdősítésénél követendő újabb eljárások.

Kiss F.: Talajélet az Alföldön és a talajnak javítása.

Az erdő igen sok vizet párologtat el, úgy hogy talaja szárazabb, ezért felesleges csapadék idején víztárolása jobb.

A semlyékeket, amelyek a homoktalajok legértékesebb részei eredetiségükben úgy meg kell védeni, mint az erdőket, vagyis törvénnyel. Ezek igen olcsó és jóminőségű takarmányt szolgáltatnak telepítési költség nélkül. A homoki gazdának pedig éppen takarmányra van leginkább szüksége, mert a lucernán kívül nincs más, amit kellő jó eredménnyel termelhetne, és ennek is hibája, hogy költséges a telepítése, és bizonytalan a beállítása. A nyúlzapuka homokon kevés hozamot ad, a somkóró használhatósága pedig korlátozott. A takarmány adja a trágyát, ami a homoki gazdaságokban már aggasztóan hiányzik.

A takarmány szolgáltatásán kívül a semlyékek a természetes víztárolók és levezetők, anélkül, hogy hozamuk a víztárolás miatt — egyes évek kivételével — csökkene.

A homokterületek használhatóságának előmozdítása és biztosítása szempontjából egyformán fontos mindaz, ami javukra vagy hátrányukra szolgál, épp azért szükségesnek tartom a többször említett talajvíz megőrzését. Ilyen ütköző pont volt már rég a felszíni vizek levezetése. A lecsapolások már a múlt század közepén heves vitákat robbantottak ki, de sokat vitatkoznak ezekről a messzekiható munkálatokról a mai napig.

Gönczy Pál a „Gazdasági Lapok“ 1857. évi 3., 5. és 7. füzetében „A füzesekkel kapcsolatban a Tisza szabályozásáról“ c. értekezésében azt mondja „Vannak a természetben láthatatlan mozgató erők, melyek törvényeikkel együtt csak a vizsgálódó és kutató ész előtt tűnnek fel. Ezen erőket csak egyetlen tényezőjüktől sem lehetne megfosztani anélkül, hogy a természetben fennálló egyensúlyt meg nem zavarná.“ Én ilyen mozgató erőnek tartom a Duna-Tisza közti homokterületeken a talajvizet. „Aggályait fejezi ki a mocsarak és posványok víztelensége miatt, hogy nemcsak az eső lesz kevesebb, „de még a harmatok is kimaradnak.“ Azt tudjuk, hogy az utóbbi aggályok alaptalanok voltak, de az, hogy zavarólag hatnak, méltatandó.

Érdekes Richard abbé forráskutatónak 1857. július 31-én napvilágot látott kijelentése, hogy „árvíz ellen mentesített debreceni nagy puszták sivataggyá válnak.“ 1935-ben a napilapok a Duna-Tisza közti homokterületek elsivatagosodásáról hoztak cikkeket, mégpedig igen neves tudósoktól, többek között dr. Tuzson János egyetemi ny. r. tanár tollából. Hunfalvy János akadémiai tag szerint „a posvány kiszáritásának hatása nemcsak az légmérsék szélsőségének növekedését, hanem az esőmennyiség fogyását is fogja előidézni a magyar alföldön.“ Ez az elmélet azonban a „Hon“ hasábjain heves irodalmi mérkőzésre adott alkalmat. Dr. Papst miniszteri tanácsos a magyaróvári gazd. akadémia 11 évig volt

igazgatója emlékiratot nyújtott be felsőbb helyre az Alföldi 1863-évi szárazságról, és az aszályosság egyik okául azt állítja, hogy a tavakat, réteket, mocsarakat kiszáritják s ezzel a gőzölgési felületeket megkevesesbítik.

Most már tudjuk, az 1863. évi szokatlan nagy aszályosságnak oka az volt, hogy a különben is rendkívüli módon csapadékhányos év összeesett az 1862—1869. évi talajvíz-apályal.

Ebben a kérdésben heves viták lezárása után az a vélemény szűrődött le, hogy megokolt dr. Papst indítványa, vagyis a mocsarak, rétek és vízöntések kiszáritásával nem kell sietni. Tudjuk, hogy a vitatkozóknak az esőkre vonatkozó feltevése nem helytálló, de mégis ezek a viták eredményezték a lecsapolások jórészen való elmaradását.

2. A talajvizek viselkedése.¹

Brückner német tudós már rég megállapította, hogy a talajvíznek szabályszerű mozgása van. 35 évenként a legmagasabb szint-ről leszáll a legalacsonyabbra. Ebben a szabályszerű mozgásban én 7 éves talajvíz-apályt és 7 éves talajvíz-dagályt különböztetek meg. Így a 35 évből 17,5 év a leszállásra, 17,5 év a felszállásra esik. Hogy mikor van talajvíz-apály és mikor a dagály, azt szemléletből, tapasztalatból állapítottam meg. Szegedre helyezésem évében, 1886-ban, még a vizes időszak utolsó évét személyesen figyelhettem. De az itteni lakosoktól megtudtam azt is, hogy a legközelebbi években nagyobb vizek is voltak. Erről magam is meggyőződtem, mert a Dobó-erdőben, most már szárazan álló homokon, egy csoport 16 éves fűzállományt találtam, amelynek törzsén 35—40 cm magasságig számtalan vékony száraz gyökér volt. Ez azt bizonyította, hogy a közeli években ezen a területen magas víz állott. Megjegyzem, hogy ezt a területet az 1910. évi felújításkor már akáccal erősítettük be, a mai napig ott a víznek nyoma sem volt. Ez viszont arra enged következtetni, hogy a talajvíz szállott le az 1880-as évek óta, vagy az idősebb erdők talajvízgazdálkodásának következménye. Mivel az idősebb tanyai lakosoktól megtudtam, hogy lesznek itt még nagyon száraz esztendőök „lesz ennek bőjtje is“, elhatároztam, a jelenség szemmel tartását. Így állapítottam meg, hogy az 1897. évtől 1904-ig egy száraz aszályos időszak volt, 1904-től 1921-ig ismét egy nagyon vizes. Ezenkívül szorgalmasan tanulmányoztam a közgazdasággal és árvizekkel foglalkozó tudományos munkákat, amelyekből a szárazságra, vagy vízkárookra vonatkozó adatokat nagy gondnal összegyűjtöttem. 1929. december havában az akkori polgármester elnöklete alatt egy előadást tartottam „A Duna-Tisza közti vadvizek és gazdasági jelentőségük“ címmel, amely 1930. évben a

¹ Kiss F.: A Duna—Tisza közti vadvizek s gazdasági jelentőségük.

Kugotowicz egyetemi ny. r. tanár szerkesztette „Föld és Ember“ c. tudományos szemlében látott napvilágot. Az előadás célja az volt, hogy felhívja a Dunavölgyi Leccapoló Társulat figyelmét leccapolási munkálatainak bekövetkezhető hátrányaira. Megfigyelésem és tanulmányaim alapján a talajvíz-apály és dagály időszakait a következő adatokban rögzítettem:

A talajvíz-apály mélypontjai

az 2002. évtől az 2009. évig

» 1967. » » 1974. »
» 1932. » » 1939. »
» 1897. » » 1904. »
» 1862. » » 1869. »
» 1827. » » 1834. »
» 1792. » » 1799. »
» 1754. » » 1764. »
» 1722. » » 1729. »
» 1687. » » 1694. »
» 1652. » » 1659. »
» 1617. » » 1624. »
» 1582. » » 1589. »
» 1547. » » 1554. »
» 1512. » » 1519. »
» 1477. » » 1484. »

A talajvíz-dagály tetőpontjai

az 1984. évtől az 1991. évig

» 1949. » » 1956. »
» 1914. » » 1921. »
» 1879. » » 1886. »
» 1844. » » 1851. »
» 1809. » » 1816. »
» 1774. » » 1781. »
» 1739. » » 1746. »
» 1704. » » 1711. »
» 1669. » » 1676. »
» 1634. » » 1641. »
» 1599. » » 1606. »
» 1564. » » 1571. »
» 1529. » » 1536. »
» 1494. » » 1501. »
» 1459. » » 1466. »

Adataim helytállóságát az alábbiakban felsorolandó száraz és vizes esztendőkkal igazolom.

Régi feljegyzések szerint Zsigmond király 1426-ban kiadott parancsolata Csallóközből Somorja község kérelmére elrendeli, „hogy a Duna árja ellen elzárások és töltések építtessenek.”¹

„A magyar történelmi emlékek”-ben írja Franchich, hogy 1508-ban, „mondhatatlan nagy drágaság támada kiner” szűk volta miatt.”

Az 1506. évtől kezdődik a Duna mellékágainak és az Alföldnek az elmocsárosodása. (Szekfű: „Magyar történet” V. kötet.)

A „Vasárnapi Ujság” 1863. évi 3. számában olvashatjuk, hogy 1650-től 1661-ig folytonosan aszályos volt az időjárás, az 1652/53. évben az éhség miatt a barmok rakásra döglettek.

Kovács krónikája szerint 1622-ben az éhség és döghalál halatlan, szörnyű nagy volt, amilyen ennek előtte Magyarországon soha nem volt.

A „Gazdasági Lapok” 1863. évi 28. száma szerint az 1790—1794. esztendő és az 1897. év rendkívül aszályosak voltak. Szolnok város jegyzőkönyve szerint Debrecentől Szegedig az őszi vetésből igen kevés, a tavasziból pedig semmi sem lett. A „Gazdasági Lapok” 1863. évi 24. és 29. számában olvashatjuk, hogy Békés vm-ben a téli takarmány szűke miatt a gazdák a szalmatetőket is feletették, ennek ellenére a barmok rakásra döglettek. 1790-ben is folytató-

¹ A technikai fejlődésének története (1928. 168. old.),

² kenyér.

dott a szárazság: Szolnok vidékén egy öl búzaszalmáért 30-1 öl szénáért 100 forintnál is többet kellett fizetni. 1791-ben a legelő és rét kiégett, még a tiszta rétek is kopárak. Witsch R. könyve szerint Kecskemét határában 1792-től 1799-ig a sívó homok 20.000 k. holdról 60.000-re szaporodott. A vasárnapi ujság 1863. évi április 30-i számában olvassuk, hogy a Tisza mellékén a szerencsétlen lakosság egy része sásgyökérből, „bengyelé”-ből készített kenyérrel és elesett állatok húsával tengette életét. A házfedelek nádját kellett feléltetni. Az 1840—1846. években a Tisza kiöntött, az árvíz csak június hóban húzódott le.

A Fehér-tó a térképi adatok szerint 1731-ben és 1886-ban igen nagy terjedelmű volt. 1845-ben Gyula városát a Fehérkörös vize elöntötte. Békés vm. 1850-ben a Körösön levő yizimalmok lerombolását kéri, mert ezeket tartja a vízkárok okozójának. *Hornyik* Kecskemét gazd. történetében mint nagyobb eseményt említi, hogy az 1852. és 1853. évben a Picsó-patakban araszos halakat fogtak. Ma már ez a tó elveszett. A „Tudományos Gyűjtemény” 1819. évi 6. füzeté szerint 1816-ban szokatlan nagy a hideg, igen erős szelek jártak, a bővizű Tisza és Hortobágy megáradt, a szénák a renden pusztultak el. A „Nemzeti Gazda” 25. száma az 1816. évi katasztrófális vízkárokról és hidegről a következőkben emlékszik meg. A január 29-én kezdődő rettenetes vihar 31-ig tartott. A felette apró, éles hó oly sűrűn esett, hogy a földet homály fedte, 10 lépés távol-ságban a tárgyakat nem lehetett megkülönböztetni. A hőmérséklet olyan alacsony volt, hogy az apró madarak, galambok, vércsék, sőt a nyulak, baromfiak is seregestől fagytak meg. Emberáldozatot is követelt az itéletidő: Debrecenben 11 fagyott embert vittek be, Sámson pusztán (Csongrád vm.) 20 huszár fagyott meg. A Fegyver-neki pusztán a hófúvás 155 tehenet pusztított el egy rakáson, a nagy hó alul még áprilisban is kapartak ki megfagyott teheneket. Márciusban a fagyasztó szelek még sok kárt tettek, ezért a *télien leesett sok hó csak későn, de annál rövidebb idő alatt olvadt el.* A lapályosabb helyeken nem lehetett szántani és vetni, tehát az év igen sanyarú volt és azért okozott olyan nagy vízkárokat, mert a talajvíz dagály idejére esett.

A talajvíz szabályos fel- és leszállását a Kisalföldön is tapasztalhatjuk. *Esterházy Miklós herceg és Széchenyi Zsigmond gróf* levelei szerint 1742-ben több község egy részét elárasztotta a Fertő vize és 1775-ig a Fertő ismét jelentékenyen megnövekedett. Kiterjedése 6 négyszögmérföldi volt s mélysége az 5—6 lábat is elérte. *Dr. Háy Jenő* soproni levéltáros adatai szerint a Fertőben 1860-tól 1869-ig alig volt víz, az 1868. év végén teljesen kiszáradt, 10 órás utat tettek meg szárazon a tó medrében. Mosonmegye összes községeiből a jóságokat szárazon hajtótták Sopronba és kocsival lehetett közlekedni.

A tiszavölgyi lakosság elkeseredése az 1844. és 1845. évi bő áradások miatt tetőfokra hágott.

A talajvíznek a hosszabb időszaki emelkedésén kívül évi nyári és téli függőleges mozgása is van. Ennek azonban a szakaszos talajvíz-apályra és dagályra nagyobb hatása nincs, csak a növényzet fejlődésére fontos.

A talajvíz az alsó talajrétegben képződik és folyik, a felső réteg vize pedig a csapadékból és a levegő nedvességéből ered.

A megállapított időszakra vonatkozó időjárást befolyásolhatja a csapadék feltűnő rendellenessége. Erre azonban szabályt nem állíthatunk, mert a légűr elképzelhetetlen területét s az ott működő erőket mai tudásunkkal és eszközeinkkel nem ismerhetjük. Az ebből származó zavarok azonban nem olyan méretűek, hogy a víz függőleges mozgására megállapított szabályok gyakorlati értékét érdemben befolyásolnák. Az erdészet már rég felismerte az Alföld talajvizének nagy fontosságát. Az alföldi „Erdőtelepítések Szaktanácsa” 1922 február 21-i ülésén *Kaán Károly* államtitkár elnöklete alatt elhatározta a talajvízállás tanulmányozása céljából az Alföld különböző részein kijelölendő 77 kút vízszintjének naponkénti megfigyelését. A kutak közül 46-ot az állami vasúti őrházaknál, 31-et pedig egyebütt kellett kijelölni. Én a szegedi kerületemben 4 kutat jelöltem ki: a pusztaszeri főerdész lakásánál (örgróf *Pallavicini* hitb. birtokán), Pusztamérgesen, Szegeden, a zabosfai iskolánál és az öttömösi erdőőri lakásnál. Három kutat a királyhalmi m. kir. erdőőri iskola kezelte területen jelöltek ki, ezeket *Vadas Jenő* főiskolai tanár már 1913 óta megfigyelés alatt tartotta, de az adatok 1918-ban elkalódtak, a kutak felszereléséhez tartozó réztárgyakat pedig az erdőőri szakiskolában székelő kommunista katonák leszerelték és ellopták. Nyugalomba vonulásom után csak a három szakiskolai és az öttömösi kút szabályszerű mérését végezték. A pusztaszeri kút feljegyzései az 1935. évvel szüntek meg. A többi még előbb, hogy mi okból, nem tudom. Az öttömösi kút méréseit dicséretreméltó pontossággal végezték 1922 szeptember havától a mai napig.

A vizes és a száraz évek adatainak felsorolásával, azt hiszem, eléggé valószínűsítettem a talajvíz-apály és -dagály fellépésének részemről megállapított időszakait. A mostani 1940—1942. évek a kivételek közé tartoznak; az 1940. év az 1816-tal teljesen azonos. Ettől az évtől 1940-ig, vagyis 124 év óta hasonló vizes és káros esztendő nem volt.

A talajvíz-apály és -dagály szakaszainak a mély- és tetőpontjaira 1929-ben megállapított adatok helyességét bizonyítják az öttömösi kút vízállásának pontos napi feljegyzései. A kút 114 m tengerszint feletti magasságban van. Az adatok szerint a 7 éves szakaszon a talajvíz-apály 1932-től 1938. év végéig tartott. 1932-ben

az átlagos vízállás 112·8 m volt, 1933-ban 112·7 m, 1934-ben 112·3 m, 1935-ben 112·1, 1936-ban 111·8 m, 1937-ben 112·5 m, 1938-ban pedig 112·6 m, vagyis legalacsonyabb volt a szakasz közepén s onnét emelkedett.

Az 1922. év szeptember havától 1938. évi december végéig a legmagasabb talajvízállás 114 m volt, vagyis a föld felszínéig jutott. A 22 év alatt a legmagasabb és legalacsonyabb vízállás közötti különbség 220 cm.

Tapasztalataim alapján megállapítom még azt is, hogy a talajvíz emelkedése lassúbb, mint a leszállása, úgy hogy a szárazabb időjárás jóval több, mint a nedves.

A talajvíz-apály csak akkor okoz nagyobb károkat, ha annak ideje alatt nagyon csapadékos az időjárás. Ha a csapadék rendes, akkor dagály idején is csak azokat a semlyékeket foglalja el a víz, melyek neki tároló helyei, s azokban kárt nem igen okoz. Talajvíz-apály idején csak igen ritkán katasztrófális a károsítás, rendszerint csupán bő csapadékos évben, de akkor sem tartós.

A csapadék hatása csak akkor tartós, ha összeér ez a talajvízzel, ez talajvíz-apálykor ritkán fordul elő.

A csapadék nagysága és fellépésének az ideje olyan tényezők eredménye, melyeket nem ismerünk. A káros csapadék tehát olyan váratlan elemi csapás, mint a jégeső vagy a földrengés.

Bár a talajvíz a föld alatt érvényesülő ismeretlen tényezők eredménye, gondos, sok évi megfigyelés lehetővé teszi, hogy elfogadható szabályt állapítsunk meg fellépésére. Ez a szabály, ha nem is mértani pontosságú, ismerete mégis sok lehetőséget nyújt a vízzel és szárazsággal járó károk enyhítésére.

Sok évi tapasztalataim alapján megállapítottam, hogy a fekete- és erdeifenyő megtelepítése a Duna—Tisza közti rossz homokterületeken a talajvíz-apály időszakában csak kivételesen bő és kedvező elosztású csapadék esetén végezhető sikerrel, de az eredményt előre nem tudjuk, ellenben talajvíz-dagály idején és az azt megelőző és követő években biztos sikerrel ültethetjük ezt a két fajtát.

Talajvíz-apály idején elfogadható sikerrel csak lehetőleg őszzel és tél elején forgatott talajban lehet fekete- és erdeifenyőt ültetni. Elégészes 45—50 cm mély forgatás, de a költséget ne sajnáljuk, mert a 60 cm mély fordítás esetén jobb az eredmény. Kíváncsú a fordítás alkalmával a kalló-cserebogár pajorjait kiszedni, még pedig őszzel, amíg nem vonulnak lejjebb 50 cm-nél.

A talajvíz magasságának a fokozására alig van tehetségünk, de meg nem gondolt lecsapolásokkal jóvá nem tehető, igen nagy károkat okozhatunk.

A csapadék hatása szoros összefüggésben van a talajvíz ma-

gasságával. Mindent el kell tehát követnünk, hogy ennek jótékony hatású szintjét legalább mesterségesen ne rontsuk. Épp azért a lecsapolásokat a legnagyobb óvatossággal, szakszerű szemlék után szabad csak alkalmazni. A lecsapoló csatornákkal olyan mesterséges mélyedéseket készítünk, amelyekben az évnek csak olyan részében van víz, amidőn a föld vízzel úgyis eléggé telített. Az év legnagyobb részében szárazon álló mély bevágások okvetlenül a talajvíz süllyedését fogják maguk után vonni.

A víz tárolása homokon csak vízbőségben lehetséges, amidőn a száraz idők beállanak, a vízfelfogó zsilipek teljesen feleslegesek, mert a száraz homokban a vizek a zsilip mellett elfolynak. Ennek bizonyítására felemlítem azt, hogy a legelőkön marhahátatásra ástott 2 m. átmérőjű kutakból is elszökik annyira a víz, hogy a marhák vízszükségletét sem lehet belőlük fedezni.

Ezeknek a mesterségesen bemélyített száraz csatornáknak a hatását nem lehet a patakok és folyók alkotta, egész évben vizet szállító, medrekkel összehasonlítani.

A talajvíz állását, illetve annak érvényesülését magasságmérővel nem tudjuk megállapítani, de a gondos talaj- és növény-életfigyelő a rajta élő növényzetből meg tudja állapítani hatását. Ezt egy gyakorlati példával óhajtanám bebizonyítani. Különösen alkalmas erre a fekete- és erdeifenyő-csemeték ültetése. Ismeretes, hogy az elültetendő csemeték gyökere részben a kiszedés alkalmával a leggondosabb munka esetén is a földben marad. Így van ez a lomblevelűekkel is, azzal a különbséggel, hogy ezek törzsét csonkítással úgy kezelhetem, hogy a gyökerek és törzs között a megbolygatott egyensúlyt helyreállítom, ezt a fenyővel nem tehetem meg. A megzavart egyensúly bizonyos erőcsökkenést jelent a megeregedéskor, ennél fogva csekélyebb talajhiányosságára is fogékony, tehát a talajvízre is. Ha egy 100 m-es sorba fenyőcsemetét ültetek, abban van olyan 20 m, amely 20—25 cm-rel magasabb a többi résznél; ezen azt tapasztalhatjuk, hogy a csemeték fogamzása sokkal gyengébb az egyenes szinten levőknél. A fogamzásból lehet 30—60% hiány a dombos rész hátrányára, de ez a különbség csak akkor van, ha a talajvíz legfeljebb közepes magasságú vagy azon aluli, ellenben talajvíz-dagály idején a fogamzás eredménye majdnem független a kisebb talaj-dombozati viszonyoktól. Ezért jár mindig igen jó sikerrel a talajvíz-dagály idejében végzett fenyőültetés.

Az erdőmérnök tudja legjobban figyelemmel kísérni a talaj tulajdonságának az eredményeit, mert hosszú évek termését szemlélheti és bírálhatja.

A mikroklima hatása nem olyan csekély fontosságú, mint sokan gondolják. Ez érvényesül olyan növényélet esetén, amely, ha nem is mindig, de bizonyos állapotában érzékenyebb a létfeltételeik iránt.

A Szeged város erdeiben levő idősebb magaskörisek levágása alkalmával az évgyűrű vastagságán az 1879—1886. évi dagály-ciklus hatását jól meg lehetett állapítani.

(Vége köv.)

Kampf mit den Elementen auf den Sandflächen zwischen der Donau und Tisza. Von Dr. F. Kiss.

Auszug erfolgt mit dem Schlussteil der Abhandlung.

Lutte avec les éléments sur le sol sablonneux entre le Danube et la Tisza. Par F. Kiss.

Le résumé sera donné à la fin du mémoire.

Struggle With Elements on the Sand-Areas Between the Danube and Tisza. By Dr. F. Kiss.

Summary will be published with the last instalment.

Alföldi erdészgondok.

Írta: Babos Imre kir. főerdőmérnök.

A második világháború ötödik esztendejét tapossuk. Nekünk idősebbeknek, akik már az elsőt is nyitott szemmel éltük végig, némi gyakorlatunk van a helyzet megítélésében; az elsőt követő összeomlás tanulságaiból meríthetünk, tehát igyekszünk elkerülni az akkori hibákat. Bölcs államvezetésünk máig meg tudta kímélni hazánkat az akkori, súlyos véráldozatoktól, az ezekkel együttjáró, egyéb következményektől úgy, hogy egyelőre inkább csak gazdasági természetűek bajaink. Ezzel függ össze az a türelmetlenség, amellyel lépten-nyomon találkozunk. Az a türelmetlenség, amely mindenkinek egyéni baját felfokozza, a vélt sérelmet is elviselhetlen színben tünteti fel s fokozottan érzékennyé tesz a nem egyenlő elbánással szemben.

A mostani költségvetési vita során földművelésügyi miniszterünk részletesen kitért az ország tűzifaellátásának a kérdésére. Kiemelte azt a felejtéstől megóvandó tényt, hogy az erdők birtokosai a köz érdekében áldozatot hoznak. A mai kötött gazdálkodás idejében, amikor a fának a hivatalosan megállapított árán kívül a munkabérek is rögzítettek, az a gyakorlati tény, hogy amíg az előbbi akár jószántunkból, a helyzet megértéséből, akár a törvény sujtó kezétől való félelemből betartjuk, addig az utóbbi, a munkabér rögzítése, írott malaszt csupán. Legalább is a szabad munkapiacra. Érdekes egybevetni egyrészt a tűzifa árának, másrészt a napszámbéreknek a fejlődését a legutóbbi 5 év alatt. A második világháború kitörésekor egy ürméter kemény hasábfá 16 P-ért cserélt gazdát, ma pedig 22 P a rögzített ára. Az emelkedés 37.5%. Ezzel szemben a háború kitörésekor a legnagyobb erdőgazdasági

férfinapszám 2 P, gyereknapszám 1.60 P volt, ma egy férfinapszámért 10 P, egy gyereknapszámért 8 P-öt kell fizetnünk, ez pedig 400% emelkedésnek felel meg. Hasonlóak a fuvarbérek is: 20 km szállítási távolságra tengelyen 1 ürm. tűzifáért 4 P-öt kértek el, ma 35—40 P a fuvarbére. Erdemes megemlíteni, hogy fuvarosaink felettébb leleményesen a vasúti zónarendszert vezették be: minél rövidebb a szállítási távolság, annál aránytalanul magasabb a kért fuvarbér: 6 km szállítási távolságon 25 P, 10 km-re 35 P az ürméterenkint fizetendő viteldíj. Ezt csak a rögzített, ürméterenkénti egységgárral kell összehasonlítani, hogy a termelés gazdaságos voltát szemléltetni lehessen.

Ez az aránytalanság azonban csak a szabad piacon elért munkabérek és a rögzített faárak közt áll fenn, míg a zugforgalomban kialakult faárak és a munkabérek közt a régi egyensúlyi helyzet állapítható meg. A mi, fában szegény vidékünkön egy ürm. lágy tűzifa zúgban 100 P, egy ürm. akáchasáb 160 P-ért cserél gazdát. Átlagban egy ürm. vegyes, kemény hasábfáért — amelynek fuvarbére 20 km szállítási távolságon $\frac{1}{4}$ ürm. tűzifa árának felel meg, akár a háború előtti időkben — 140 P-t kell feketén fizetni.

Erdemes elgondolkodni az elmondottakon. Egy időben igen hangulatos jelszó volt a nagyobb birtokegységek felosztása s jobb oldali lapokban ma is oldalakon át dicsérik pl. elaprózott határu szülővárosomat: Makót. A birtokok felosztásának kérdése hasonló a példabeszéd érméhez: két oldala van. Kétségtelen, hogy nemzeti-ségi, magyarság-fenntartó, életszínvönalemelő szempontból nézve széles távlatú lehetőségek nyílnak meg akkor, ha a nagy és nagyobb birtokok felosztására sor kerül. A mai gazdasági helyzet azonban felrázó erővel vetíti elénk az érem másik oldalát: mint tudja, a mindenféle behozatali lehetőségtől elzárt, saját termelési eredményeitől függő ország a mezőgazdasági termeléssel nem foglalkozó polgári és munkásrétegek élelmezését, tűzifával ellátását biztosítani.

Nem szeretnék itt most politikai térre tévedni, mégis fel kell tennem a kérdést: *mi lenne itt ma, ha nem volna szigorú számadásra kötelezett, termelésében megfogható, nagy és nagyobb birtok?* Azt hiszem, e sorok olvasói mindmegannyian közvetlen kapcsolatban állnak a vidéki, gazdasági élettel, tehát saját tapasztalataikból tudják, kik azok, akik mező- vagy erdőgazdasági szempontból az ország közszükségleteinek fedezéséhez az idők szavának megértéséből, akár a törvény parancsának engedve, minden erejükkel hozzájárulnak. Ez a hozzájárulás minden vonalon áldozatvállalást jelent, mert *a feketepiac áraival szemben áldozathozatal a rögzített árakon való terményértékesítés.* Ez az áldozathozatal ma nem érdem, de kötelesség, aki azt nem hozza meg: elveszti jogát arra, hogy a remélhetőleg reánk köszöntő békésebb, jobb időkben

az áldozatvállalókkal szemben olyan követelésekkel állhasson elő, amelyek teljesítése a közellátás súlyos veszélyeztetésével járhatna.

Kétségtelen, a termények zug-árusítói igazuk mellett oly érveket, védelmükre olyan tényeket tudnak felhozni, amelyek mellett nem mehetünk el szó nélkül. Az ipari gyártmányok, ruházati cikkek árai annyira aránytalanul emelkedtek, hogy mellettük a mező- és erdőgazdasági termények hivatalosan megállapított árai egyenesen értelmetlenek. Azt halljuk, hogy mindenből kevés van, s ezért szükségletünket mérsékelnünk kell. A háború ötödik évében ez másként nem is lehetséges. Olvassuk a kormány hadüzene-tét a feketepiac árusítóihoz, s legújabbán már a feketepiac vásárlóira is rá kíván sújtani a törvényt.

Itt álljunk meg egy percre.

Ameddig igazságos elosztással, mindenkinek egyenlő mértékben juttatunk a meglévő csekély készletekből, addig senkinek sem lehet erkölcsi joga arra, hogy feketén vásároljon. Hangsúlyozom: kizárólag a feketén vásárlókról beszélek, mert a feketén árusítók a jelenlegi, szűkös viszonyok vámszedői, részükre nehezen lehetne mentséget találni. Abszolút értékű igazság nem volt s nem lehet e földön, ezt mindannyian tudjuk. De kérdem, miért kell pl. még ma is fenntartani az igazságtalan s méltánytalan cukorelosztást, háromféle embercsoportra taglalva az ország népét? A kiindulást, amellyel az eltérő fejadagot megokolták, rég túlhaladta az idő, s ma vigan 15—25 P kg egységáron lehet a sokgyermekes szegénységtől vidéken vásárolni a háztartásukban felesleges többletcukrot. Hasonló igazságtalan a lábbeli-elosztás is. Állami intézmények alkalmazottai, munkásai, központi bakancsellátásban részesülnek ugyanakkor, midőn a magánerdőgazdaságok erdészeti személyzetétől megtagadják a hivatásuk teljesítéséhez elengedhetetlenül szükséges lábravalót. Vajjon milyen erkölcsi zsinórmértékkel fogják a feketén, páronkint 3—400 P-ért bakancsot készíttető erdőőrt büntetni? Mert remélhetőleg azt mindenki belátja — egyedül a közellátási hivatal szigorú urai kivételek —, hogy mezítláb, télvíz idején, közérdekű fatermelést vezetni nem lehet. Mint érdekes, a nyilvánosság elé kívánczó tényről említettem meg, hogy pár héttel azután, hogy kérésünket a közellátási hivatal a bőrhiányra hivatkozva elutasította, egy másik magánerdőgazdaság alkalmazottainak teljesítette a kérését. Úgy látszik, időközben a bőrfronton javulás állott elő. Ma vidéken egy pár csizmát 900 P-ért, egy pár bakancsot 300—400 pengőért lehet készíttetni. Kérdem: honnan vegyen egy szegény erdőőr ennyi pénzt elő, s megróható-e akkor, ha a felesleges terményét is feketén hozza forgalomba? Vidéken ma javában folyik a cserekereskedelem, amelynek során békebeli áralapon, tehát a jelenlegi, érvényes árakon alul cserélnek gazdát a különböző termények s cikkek. De mint segítsen magán az, akinek készpénzfizetése van s nincs mit cserélnie?

Az ország tűzifaszükséglete 8 millió ürméterről 11 millióra növekedett. Még ez sem fedezi a felfokozott, több okra támaszkodó szükségletet, bár ezt is csak újabb kényszertermelésekkel lehet biztosítani. A helyzet javulására nem számíthatunk sem a háború befejezése előtt, de az azt nyomon követő, kezdeti békeévek során sem. Ez a kényszertermelések intézményes rendszeresítését jelenti, s inkább az erdőterületek fokozását, mint azok apasztását kívánna. Ha az erdőterület mezőgazdaságivá alakul át, ez a folyamat legalább a többtermelés érdekeit szolgálja, annál érthetetlenebb azonban, ha ipartelepek vonulnak ki „honvédelmi érdekből” az erdőkbe. Ennek a két szónak varázslatos ereje van, hallatára minden ellenvéleménynek el kell csitulnia, s ha most mégis foglalkozom vele, annak egy megtörtént esettel kapcsolatban gyakorlati alapja van.

Azt, hogy ipartelepeket erdőkben építenek fel, lehet a várható légítámadásokkal megokolni. Hogy a mai, fejlett légi navigáció korában van-e ennek gyakorlati értéke, elbírálni nem tudom. Ha egy alföldi, kisebb erdőterületre vagy annak egy részébe gyártelepet építenek, főleg, ha az egy olyan kedvező tájékozódó-vonal mellé esik, mint pl. egy széles folyómeder, elgondolásom szerint a sík területből kiugró erdőterület — ha a támadó egyébként ismeri az ipartelep fekvését — megkönnyíti a tájékozódást. Fokozottan fennáll a támadás eredményessége akkor, ha egymáshoz közelfekvő erdőparcellákba építenek fel a honvédelem érdekeit szolgáló ipartelepeket. Légítámadáskor 3 km-es — légvonalban mért — távolság közelnek számíthat, s az ilyen összpontosított elhelyezés lehet kedvező a gyárigazgatók vadászszenvédélyének a kielégítése szempontjából, de előnytelen a várható bombakárok, termelés kiesés nézőszögéből.

A budakörnyéki kopár, mészkőhegyek vidéke alighanem ugyanúgy megfelelne a célnak a nélkül, hogy az alföldi, fában szegény vidékek elszórt erdőparcelláit kellene a mai, tűzifainséges időkben a termelésből kikapcsolni. Tőlünk pl. az egyik ipartelep csekély 250 kat. hold erdőterületet vásárolt meg egy kis „rábeszéléssel”, potom pénzen, pedig ezzel a sűrűn lakott, fában kizárólag reánk utalt vidék lakóitól évi 400 ürm. tűzifát vont el, ma az elvett erdőterületen minden főhasználatot szüneteltet, és még a saját őltalmára kirendelt légvédelmi alakulatokat se tudja tűzrevalóval ellátni.

*

Az 1935. évi IV. t.-c. minden erdőbirtokra kötelezően elrendeli a rendszeres, állami jóváhagyást kívánó üzemterv alapján folytatólagos gazdálkodást. Minden üzemterv fő célja a rablógazdálkodás megakadályozása s az, hogy elméletben lehetővé tegye minden egységnyi területnek az előírt vágásforduló alatti, egyszeri kihasználását. Minden évnek megvan a maga szabályos véghasználati területe s mivel a vágásterv egy-egy fordulósakra írja elő a

fordulószak évszámának megfelelő vágásterületet, az üzemvezetőtől függ, mikor, mennyit s hol termel ki belőle. Elméletben elképzelhető, hogy pl. egy 10 éves, sárjerdőre megállapított fordulószakon belül az első kilenc évben mitsem termelve, az utolsó évben, egyszerre vágjuk le a fordulószaki vágásterületet. Gyakorlatban fennáll a lehetősége annak, hogy a fordulószaki vágásterületből megtakarítsunk, akár azért, mert a fatőkét kívánjuk kíméletben részéíteni, akár azért, mert a fordulószakra előírt vágásterület egyik-másik részéhez — bizonyos elgondolásoktól indítva — nem kívánunk hozzányulni. Ilyen meggondolás lehet akár termelési, közelítési, akár felújítási, erdősítési nehézség s az állománynak adott haladék lehet a helyzet alakulásától függően rövidebb-hosszabb lélekzetű.

A mai, fainséges időkben a kiadott kormányrendeletek kötelezővé teszik az egy-egy évre eső vágásterületek teljes kihasználását s az időnkint kiszabott, kényszertermelendő területek kijelölési alapját is az üzemtervben előírt vágásterületek nagysága határozza meg.

Ilyen az élet! A rablógazdálkodás megakadályozására szánt termelésrögzítés, ami eredetileg felső határnak számított, ma alsó határt szab, nemcsak a rendes, évi termeléseknek, de az egész üzemtervünket tulajdonképpen felborító kényszertermeléseknek is. Az a megnyugtatósnak szánt vigasztalás, hogy a kényszervágott területeket később nem kell majdan megtakarítanunk, hasonló a több napra szánt kenyérhez, amelyet a kiszabottnál rövidebb időn belül fogyasztunk el.

A rossz, homoki erdők üzemtervének az összeállítása már magában véve sok fejtörést okoz. Rendes erdővidéken a csemetét elültetik, a magot elvetik, vagy az Űristen mindezt a természettel egymaga elvégezteti, s attól kezdve — esetleg kisebb pótlásoktól eltekintve — már csak hasznot húzni járunk ki az erdőbe. Lehet gondunk az előhasználatokkal, közelítéssel, szállítással, de vajmi ritkán azzal, hogy elültetett, megtelepített állományunk fejlődésében elakad-e?

Rendes erdővidéken minden jól nevelt fa évenként évgyűrűt fejleszt, az alföldi akácosok egy része e helyett évenként mind több s több tövissel rakódik meg. Az alföldi erdők talajának jó részén az erdőtelepítés sikere a rossz termőerejű talajadottságok folytán kizárólag a tavasztól—őszig lehulló csapadék eloszlásának a függvénye. Néha értelmetlenül állunk egy-egy 20—30 év közti fenyő-, avagy akácállomány mellett, amely cifraidomú sokszögterületet népesít be egy-egy sivár homokbuckán. Szeretnők a fátlan környezetét erdősíteni, de ámbár töméntelen pénzkiadással, a mélyforgatástól kezdve a nem maximált áru, igen borsos összegeket felemészítő csemetéig mindent belefektettünk, hasztalan marad minden kísérletezésünk. A munkánkhoz kifogott, az ideihez

hasonló aszályos nyár mindent kiperzsel, s azt a tudományágat egyelőre senki sem műveli, amely eleve meg tudná az erdőtelepítőnek süggni, minő csillagzat kíséri vállalkozását. A régebbi, ma meglévő állományokat telepítésükkor ügylátszik egy csapadékosabb nyáridény tartotta életben s az egyébként sikerült erdősítés határvonalába csak a termőhely mostohasága cifráz csipkéket. Az alföldi rossz erdőtalajokon megfigyelés szerint a pótlások vajmi ritkán járnak sikerrel, s ez az oka annak, hogy alföldi vonatkozásban aránylag jónak mondható állományok mellé igen rosszak sorakoznak.

Általában az alföldi, rossz termőhelyen levő erdőterületek állományait három csoportba oszthatjuk.

Az elsőbe a kat. holdankint legalább a vágáskorban 20 m^3 fát szolgáltató, felújításukkal különösebb nehézséget nem okozó állományokat sorozom. Ezek letarolásuk után a fafajtól függően esetleg sarjról felújíthatók, fenyőállomány esetén — pl. a Müller-féle eljárással — akáccal alátelépíthetők úgy, hogy levágásuk után már kész, meggyökeresedett újulásra számíthatunk.

A másodikba azokat az állományrészeket sorolom, amelyek egyszerűen fel nem újíthatók, az előtalált állomány csak tengette életét, akár azért, mert a választott, megtelepített fafaj nem volt az alatta fekvő talajra való, akár pedig — s ez a valószínűbb — azért, mert a sovány, gyenge termőerejű talaj nem tudta a belőle táplálkozó faállomány életszükségeit kielégíteni. Az ilyen állományok külső képe széles skálájú. Az egyébként élő, hossz- és vastagsági növekedést alig, vagy egyáltalán nem mutató állományoktól kezdve a zuzmós törzsű, félig, vagy egészen száradásnak indult állományokig mindenféle változatot találhatunk közöttük. Ezek az állományok az erdőtelepítő rémei, s ezek azok, amelyek mind az erdőrendezőnek, mind az erdőkezelőnek a legtöbb fejtörést okozzák. Ezek az állományok sarjról fel nem újíthatók, csak súlyos pénzáldozatokkal, gondos talajelőkészítéssel, közteshasználat-tal, vagy legalább is egy-két éven át folytatott, évenként legalább kétszer ismétlődő nyári kapálással lehet a siker némi reményével felújítani őket. Itt vakarja meg a fejét az erdőrendező: a némelykor nagy területre kiterjedő, ilyen minőségű állományokat hogy sorozza be a vágásrendbe a nélkül, hogy az erdőkezelőt eleve megoldhatatlan feladatok elé ne állítsa. Az erdőkezelő ezeket a területeket a hozamot nyújtó állományok mellé sorolva, mint kizárólag tehertételeket — az ilyen állományok kat. holdankénti fahozama rendszeren 20 m^3 alatt marad — a mindenkori pénzügyi és munkaviszonyok alapján elbírálva kívánja kitermelni, s az alföldi erdőkben jelentkező megtakarítások is főleg ezekből az állományokból kerülnek ki.

A harmadik csoport az első világháború óta vállalt csere-

erdősítések. Ezek többnyire a legfiatalabb korosztályhoz tartoznak, s felborítják az egyébként talán szabályos állapotot. Minthogy az erdőtelepítés legújabb gyakorlati vívmányai alapján — talajelőkészítéssel csak jobb talajon, a választandó fafaj gondosabb megállapításával — telepítették őket, a jobb jövő biztosítását szolgáltatják a nélkül, hogy a gyakorlatban ne teherterhelésnél egyebet jelentenének. Valamennyien abban a korban vannak, amikor nyelésük, első gyérítésük már az állomány fejlődését szolgálja; ezek elmaradása legalább is az állomány növekedését hátráltatja. A mai munkanélküliségben, bár az így kikerülő faanyag nagyban hozzájárulhatna az alföldi tanyásemberek fűszerezéséhez csökkentéséhez, évről-évre el kell ezeket az állományápoló munkáinkat halasztanunk.

Az elmondottakból látható, hogy a háromféle állománycsoportnak más és más formában van befolyása az alföldi erdőrendezésre. Az első egyazon elbírálás alá esik más erdővidék természetesen komolyabb mennyiségű és minőségű állományaival, erre nem érdemes több szót vesztegetnem. A második csoport a gyakorlatban azt a szerepet tölti be, mint a mészárosnál a csont: ki kell mérnie, de senki sem örül neki. Rendes körülmények között a kimerés nem okoz nagyobb fejtörést: amennyi pénz s munkaerő áll rendelkezésre, akkora erdőterületet csapunk ebből az állománycsoportból az első csoport évenként egyenlő nagyságú vágásterületéhez. Az a minimális faanyag, ami ezekről a területekről kikerül, arra sem elég, hogy értékével az újratelepítés költségeit fedezze, s ezért a birtokos zsebe inkább hátrányosan veszi észre a hozamterületben beállott többletet. Ennek következtében a fordulószerződés végén rendesen bizonyos „megtakarítás” mutatkozik a második csoport javára a nélkül, hogy ebből bárkinek kára származott volna. A lényeg ugyanis az, hogy ez az állománycsoport csak akkor kerüljön kihasználásra, ha felújítása anyagi szempontból biztosított s a területet ne fenyegetse az elkopárosodás veszélye. A harmadik csoport mint területgyarapodás befolyásolja az üzemrendezőt. A többterülettől függően kisebb-nagyobb mértékben felduzzasztja a legfiatalabb korosztály területét s főleg helyhez kötötten okozhat erősebb eltolódást az alföldi pagonyokban. Itt már most az a kérdés, hogy a „vágásforduló alatt minden területegységnek sorra kell egyszer kerülnie” elv alapján miként soroljuk be ezeket a fiatal, többletállományokat. Ha a most készülő üzemtervünkben azonnal a fenti elv alapján kívánjuk a jogegyenlőséget biztosítani, úgy fordulószerződés területünk megnövekedik, legidősebb és középső fordulószerződésünkbe — 30 éves vágásfordulóban kezelt alföldi sarjerdőről van szó — fiatalabb állományokat is be kell soroznunk, hogy a vágásérettséget minden vonalon csak a most legfiatalabb korosztálynál érjük majdan el.

Mindebbe a többé-kevésbé elméleti síkon mozgó fejtegetésbe parancsolóan beleavatkozik a most dúló háború s az azzal karöltve járó kényszergazdálkodás. Ma rendelet kötelezi minden erdőbirtokost, hogy az üzemtervében előírt évi vágásterületét teljes egészében kitermelje, sőt — mint már említettem — a kényszertermelések területi alapját is az üzemtervi vágásterület határozza meg. Ha tehát az erdőrendező arra az elméleti, reá nézve feltétlenül kellemes alapra helyezkedik, hogy erdő, erdő, a területet osztom a forduló évszámával s kapom az évi vágásterületet, akkor ez a megoldás a mai helyzetben súlyos veszedelmekkel jár az erdőbirtokra nézve.

A második csoportba sorolt állományoknak a helyzet mérlegelésétől független, a rendelkezésre álló — a kötött értékesítés esetén igencsak megapadt — anyagi s nem utolsó sorban munkakínálati viszonyok mérlegelésének figyelmen kívül hagyásával történő vágásba sorolása felemelné ugyan az évi vágásterületet, a nélkül azonban, hogy a többterület komolyan értékelhető többtermelésre vezetne. A kat. holdankinti 5—15 m³ tűzifa az ország tűzifaellátásában elenyésző csekélységet jelentene, viszont bizonyosra vehető a letarolt, ilyen csoportba tartozó területek elkopárosodása. Szerintem még mindig inkább szolgálja az ország s ezen keresztül a közösség érdekeit a futóhomok megkötésében jelentkező hatás, amelyet a második csoport állományai feltétlen kifejtene, mint ha vézna testükkel egy-két kemence kifűtéséhez hozzájárulva, nem szabnának többé határt a vándorútra kerekedő alföldi homokbuckáknak.

Még furcsább a szerepe a harmadik csoport állományainak. A nélkül, hogy állományaikkal — nem szabad felejtenünk azt a tényt, hogy minden alföldi állomány 8. évéig egy beváltatlan ígéret csupán — tevőlegesen hozzájárulnának a helyzet javításához, pusztán jelenlétükkel felborítják az egész eddigi üzemmenetet, ha elméleti elgondolások alapján az összes területnek a forduló évszámával történő osztása alapján állapítanók meg az évi hozamterületet. Ha csak az első csoportba tartozó állományterületeket vesszük figyelembe, azok gyors elhasználódásához érünk. Ha a második állománycsoportra is kiterjeszkedünk, akkor az erdősítetlen területeket, az elkopárosodás veszélyét fokozzuk a nélkül, hogy számbajöhető módon emelhettük volna forgalomba hozható fatömegünket. De a termelést szabályozó rendeletnek van egy külön kikötése is: a kitermelést birtokegységenként kell végrehajtani s az esetleges kényszertermelendő területeket is ennek megfelelően kell kijelölni. Egyik új keletű pagonyunkban pl. 380 kat. hold 3—8 éves fiatalos sorakozik 15 kat. hold 21—30 éves állomány mellé a nélkül, hogy második korosztály is volna. Felteszem a kérdést: mi itt évenként jóformán csak a személyzetünk fajárandóságát tudjuk kitermelni azzal az elgondolással, hogy azt mindaddig hely-

ben biztosíthassuk, amíg a feltörő fiataloshoz hozzányúlhatunk. Mi volna tehát itt a helyzet, ha az új üzemterv ebben a birtokegységben ugyanúgy, mint a többiben, a minden sorra kerül egyszer elv alapján most egyformán állapítaná meg az évi vágásterületet?

Szerintem egyetlen egy, a birtokos részére járható út kínálkozik az ilyen erdőterületeken: az első fordulósakra olyan keretek közt kell megállapítani a vágásterületet, amint azt az első csoportba sorolható állományok elfoglalta terület lehetővé teszi. A második csoport részére mindössze a lehetőséget kell nyitva hagyni arra, hogy az évenként változó és kínálkozó lehetőségek szerint a termelés ezekre is kiterjeszthető legyen. A harmadik csoport állományterületét az első fordulósak vágásterületének a kiszámítása-kor figyelmen kívül kell hagyni, hogy az erdőbirtokos részére kedvezőbb, az első revíziót követő második fordulósaktól kezdve már az első és harmadik állománycsoport összesített területe alapján legyen az egy évre eső hozamterület megállapítható. Igaz ugyan, hogy így az újonnan erdőbirtokukhoz csatolt többletterület egy része a teljes fordulót követő első fordulósak alatt mint a vágáskort meghaladott állomány kerülne kihasználásra, ez azonban mind az erdőbirtokos mind az erdőkezelő, mind pedig a köz szempontjából előnyösebbnek tekinthető. Az a csekély kamatvesztesség, amit a pár éven át túltartott állomány okoz, feltétlen kevesebb, mint az idő előtt letarolt, teljes fejlődésben álló állományoknak a valóságos vágáskor elérése előtti kitermelésével okozott növedékvesztése. Egyébként is alföldi fafajaink 30 éves korukban még nem érték el növekedésük deklarációját és ezért a 30 éves vágáskoron túltartott állományok kamatvesztességüket többé-kevésbé pótolják a túltartásuk éve alatt felhalmozott növedékgyarapodásukkal.

*

A nyáron elvetődtem Máramaros déli részébe. Mint afféle hegyhez szokott ember, nehezen nélkülözöm az Alföldön a komolyabb szintkülönbségeket, s bár mifelénk is akadnak vadregényes nevű bértetők, megmászásuk csak a nyári hőségben csal ki verejtékcseppeket. Akkor is főként azért, mert a laza homokban többet csúszunk hátra, mint amennyit olykor előre haladtunk. A „Tuba Kata hegye“, „Lányvárhegy“, „Ördögkatedra“ s „Éneklő völgy“ kedves emlékezők, de komoly hegyi túrát nem jelentenek.

Szóval elvetődtem többek között Borsafüredre. A Sárkányra vezető úton — a Sárkány a környék legszebb kilátóhegye, 1849 m magas — az ember egy őslúcoson halad keresztül. Alföldi viszonyokhoz szokott erdész szájátva nézi a hatalmas törzseket, a gyönyörű, mindenütt feltörekvő, természetes újulatot s az ezek felszabadítását szolgáló, nemes egyszerűségű, gyűrűző eljárást. A száraló termelés eddig nem látott kiközelítő módszereket mutat be, s mind itt, mind a Radnai havasok oldalán levő fiatalabb állományokban

a lehántott lúckéreg a földön heverve gyarapítja az egyébként is jó termőerejű talaj gazdag húmuszat... Eszembe jutott a tavaszi kormányrendelet, amely kötelezővé tette a téli vágású, 4 ürm-ert meghaladó mennyiségű, fűtűzifa utólagos kérégesét.

A honvédelmi érdek minden áldozathozatalt megokol. Nem értem azonban, hogy miért mindég a termelőtől várják el ezt az áldozatot, s miért nem hozza meg azt az egykéz, amelyet a haszon lefölözése céljából a lehántott kéreg átvételével megbíztak volt. Tudok esetet, mikor a rendeletnek pontosan eleget tevő termelők csekély 100%-ot fizettek rá a honvédelmi érdekre, míg a részükről leszállított fűzkérget átvevő egykéz könnyedén számított a termelő felé rögzített s minden ráfizetéstől biztosító, átvételi árakkal.

Minden áldozat értelmet kap akkor, ha azt a nemzet érdekében vagy a közvetlenül fogyasztó, csekély teherbírásu népréteget kell meghoznunk, de értelmetlenné, ellenszenvessé válik abban a percben, ha azt valamilyen már biztos páholyban ülő, láncszemként közbeilleszkedő réteg nyereségének biztosításáért kell elszednünk.

A múltban a fakereskedelem igazán nem nagy megértést tanúsított a termelők iránt. Elegendő, ha a kormány felállította Faforgalmi R. T.-ra utalok, amely a termelőknek a kereskedelemmel szemben biztosított védelmet. Nehéz tehát manapság megértést tanúsítanunk a túlzott kereskedő-védelem iránt, annyiival is inkább, mert biztosra vehetjük: a szabad forgalom helyreálltával a termelők részéről most vállalt áldozat nem nagy kamatot fog hozni.

*

Forstmannssorgen in der Tiefebene. Von I. Babos.

Die behördliche Preisregelung behandelt die Forstwirtschaft sehr stiefmütterlich, die Löhne steigen ständig, da die Versorgung der Waldarbeiter und Fuhrleute mit den wichtigsten Lebensmitteln und Bedarfsartikeln ungenügend ist. Auch die Forsteinrichtung wird häufig vor schwierige Fragen gestellt, da die Wuchsverhältnisse der auf geringen Sandböden stockenden Bestände besondere Erwägungen verlangen; dies wird mit einigen Beispielen beleuchtet. Man soll nicht immer nur vom Waldbesitzer Opfer verlangen, geschäftliche Unternehmen haben auch solche zu leisten. (Z. B. bei der zwangsmässigen Harzung.)

*

Soucis des sylviculteurs de la Grande-Plaine. Par I. Babos.

L'Auteur se plaint des prix trop bas fixés pour le bois, du ravitaillement insuffisant des ouvriers, et insiste sur quelques difficultés de l'aménagement des forêts.

*

Sorrows of Foresters on the Great Plain. By I. Babos.

The author complains of the disadvantageous regulation of timber- and wood-prices, of the unsuitable support of the labourers and underlines some difficulties of forest-organization.

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK

A m. kir. földművelésügyi miniszter 191.000/1944. F. M. sz. rendelete egyes termelői fakészletek bejelentésének újabb szabályozásáról.*

A tűzifaellátás biztosításának szabályozásáról szóló 3.000/1941. M. E. számú rendelet (Rendeleték Tára, 1104. oldal; a továbbiakban: R.) 6. §-ában foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendelem.

1. §.

Az a fatermelő, akinek évi vágásterülete — erdőgazdasági birtok-egységenként — a 10 kat. holdat eléri vagy meghaladja, köteles az általa kitermelt szerfa- (ideértve a szerhasábot és a szerdorongot is) és tűzifakészleteket *kéthavonként* bejelenteni. A bejelentést első ízben az 1944. évi február hó 15. napjáig az 1944. évi január hó 31. napján fennálló állapot szerint, ezt követően pedig minden második hó 15. napjáig az előző hó utolsó napján fennálló állapot szerint kell megtenni. Az egyes kéthavonkénti bejelentésekben az előző kéthavi időszakra vonatkozó termelési adatokat feltüntetni nem szabad.

A bejelentés megtételére és módzataira a 291.595/1941. F. M. sz. rendeletben (Rendeleték Tára 4019 oldal) foglalt rendelkezések irányadók.

Az első bekezdésben említett fatermelőknek — szerfa- és tűzifa-készleteik tekintetében — a R. 2. §-ának (1), (2) és (4) bekezdésében említett bejelentést nem kell megtenni.

2. §.

A jelen rendelet a kihirdetésének napján lép hatályba.

Budapest, 1944. évi január hó 29-én.

Báró Bánffy Dániel s. k.
m. kir. földművelésügyi miniszter.

(102. sz.)

A m. kir. kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter 9.000/1944. K. K. M. sz. rendelete a m. kir. államvasutak tűzifaszükségletének biztosításáról.**

A tűzifakészletek igénybevétele tárgyában kiadott 4.020/1943. M. E. számú rendelet 1. §-ában, valamint a Vasúti Üzletszabályzat 72. §. (2) bekezdésének b) pontjában kapott felhatalmazás alapján az alábbiakat rendelem:

1. §. (1) A legalább 10 (tíz) tonnás tételekben a m. kir. államvasutak és a kezelésében lévő vasutak vonalain feladásra (átrakásra) kerülő tűzifaküldeményeknek a rendelet 2. és 3. §-ában meghatározott hányadát a tűzifaküldemény vasúti fuvarozásra való feladása (átrakása) előtt a m. kir. államvasutaknak fel kell ajánlani. Mindaddig, amíg a felajánlás és a felajánlott tűzifa átadása meg nem történt, a m. kir. államvasutak a tűzifaküldemény fuvarozása céljából való felvételét megtagadhatja.

(2) A m. kir. kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter a felajánlási kötelezettség mértékét a m. kir. államvasutak szerződéses tűzifaszállítóival szemben felemelheti, leszállíthatja, vagy teljesen el is engedheti.

* Megjelent a Budapesti Közlöny 1944. évi január 28-1, 22. számában.
Megjelent a Budapesti Közlöny 1944. évi január 26-1, 20. számában.

(3) A m. kir. államvasútak az (1) bekezdés alapján felajánlott tüzfát köteles — számla ellenében történő készpénzfizetés mellett — átvenni.

2. §. A m. kir. államvasútnak felajánlandó tüzifa mennyisége.

Az 1. §-ban foglalt rendelkezés alapján a tüzifaküldemény vasúti fuvarozásra való feladása előtt

minden 10 tonna raksúlyú vasúti kocsi után 6 q

minden 15 tonna raksúlyú vasúti kocsi után 9 q

minden 20 tonna raksúlyú vasúti kocsi után 12 q

tüzifát kell a m. kir. államvasútnak felajánlani.

3. §. Kedvezmények a felajánlási eljárás egyszerűsítése érdekében.

(1) Azok a feladók, akik ugyanarról a feladási állomásról előre-láthatólag több vasúti kocsi tüzfát adnak fel fuvarozásra, a m. kir. államvasútnak felajánlott és előzetesen átadott minden, legalább a kocsi raksúlyáig megrakott 15 tonnás vasúti kocsi tüzifamennyiség után 17 (tizenhét) ugyancsak 15 tonna raksúlyú, s hordképességig megrakott vasúti kocsi tüzfát felajánlási kötelezettség nélkül adhatnak fel fuvarozásra.

(2) A katonai hatóságok, parancsnokságok és szervek címére katonai fuvarlevéllel feladott tüzifaküldemények után felajánlandó tüzifamennyiséget a honvédség összesítve, havi részletekben is felajánlhatja a m. kir. államvasútnak.

4. §. Büntető rendelkezések.

(1) Amennyiben a cselekmény súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és 2 hónapig, háború idején 6 hónapig terjedhető elzárással büntetendő az, aki a m. kir. államvasútak és a kezelésében lévő vasútak vonalain történő feladás (átrakás) esetén a rendelet 2. és 3. §-ában megállapított tüzifamennyiséget a rendelet 1. §-ában foglalt rendelkezések megszegésével nem, vagy nem teljes egészében ajánlja fel a m. kir. államvasútnak.

(2) A pénzbüntetésre az 1928:X. t.-c. rendelkezései irányadók. A pénzbüntetés legmagasabb mértéke nyolcezer pengő, olyan esetben pedig, amikor megállapítható annak a nyereségnek a mennyisége, amelyet a kihágás elkövetője a cselekménnyel illetéktelenül elért, a nyolcezer pengőnek a megállapított nyereség kétszeresével felemelt összege.

(3) A pénzbüntetés átváltoztatására, valamint a kihágás elévülésére az 1939:II. t.-c. 212. §-ának (4) és (5) bekezdésében, a befolyt pénzbüntetés hovaforrására pedig az 1939:II. t.-c. 218. §-ának (1) bekezdésében foglalt rendelkezéseket kell alkalmazni.

(4) Azt a készletet, amelynek feladásánál (átrakásánál) a kihágást elkövetették, el kell kobozni. Az elkobzott áru értékesítéséből befolyó összeg teljes egészében az államkincstárt illeti.

(5) Az (1) bekezdésében meghatározott kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, a m. kir. rendőrség működési területén a m. kir. rendőrségnek, mint rendőri büntetőbírósnak a hatáskörébe tartozik. Az 1929:XXX. t.-c. 59. §-a. (1) bekezdésének 3. pontjában foglalt rendelkezés alkalmazása szempontjából szakminiszternek a m. kir. kereskedelem- és közlekedésügyi minisztert kell tekinteni.

5. §. Ez a rendelet február hó 1-én lép hatályba.

Budapest, 1944. évi január hó 24-én.

Dr. Zsindely Ferenc s. k.
m. kir. keresk. és közlekedésügyi miniszter.

A m. kir. földművelésügyi miniszter 232.600/1944. F. M. számú rendelete a fenyőgyanta összegyűjtési kötelezettség kiterjesztéséről.*

A fenyőgyanta kötelező összegyűjtéséről szóló 2.620/1942. M. E. sz. rendelet (Rendeletek Tára 1942. évfolyam 847. oldal, továbbiakban R.) 1. §-ának (2) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendelem:

1. §. A R. 1. §-ának (1) bekezdésében foglalt kötelezettség akként terjesztetik ki, hogy az erdelfenyő és feketefenyő faállományú erdőben, ha az évi vágásterület nagysága a R. módosítása és hatályának meghosszabbítása tárgyában kiadott 3.840/1943. M. E. sz. rendelet (Budapesti Közlöny 1943. évi 160. szám.) 1. §-ának (1) bekezdésében megállapított termértéket eléri, a fenyőgyantát az öt éven belül kitermelésre kerülő faállományból kell a fenyőtörzsek csapolása és kaparása útján összegyűjteni.

2. §. A jelen rendelet kihirdetésének napján lép hatályba.
Budapest, 1944. évi január hó 26-án.

Báró Bánffy Dániel s. k.
m. kir. földművelésügyi miniszter.

(167. sz.)

IRODALOM

v. Kruedener: Löszagyagtalajok és elegyetlen lúcosok. (Lösslehmböden und Fichtenreinbestandswirtschaft durch Generationen.) J. D. Sauerländer kiadása, Frankfurt a. M. 1943. Ára: 4 RM.

A „Göring Hermann Német Erdészettudományi Akadémia Kiadványai“-nak 7. köteteként megjelent munka tulajdonképpen annak a szakvéleménynek az anyaga, amelyet a szerző a gróf Fugger-féle alapítvány vagyongazdálkodásának megbízásából állított össze, mint a birtokon 1942-vel életbeléptetendő új erdőgazdasági üzemterv talajtani vizsgálatainak az eredményét.

Az alapítványi birtokokhoz a régi uradalmi tulajdonon kívül ma már olyan — vétel útján parasztkézből megszerzett — kisebb erdőségek is tartoznak, amelyekben nem folytattak tartamos gazdálkodást, és ezért igen jó lehetőséget nyújtottak az összehasonlításra.

A mindössze 2.000 ha-nyi erdőbirtok Augsburgtól 25 km-re, Laugna község határában terül el, tehát olyan vidéken, amely az elegyes lomb-erdők övébe esik. A lúcos — a múlt század eleje óta történt rohamos terfoglalása során — azonban csaknem teljesen kiszorította az uralkodó tölgyet, bükköt és az egyéb lombfajokat, úgyhogy az erdők javarésze ma elegyetlen lúcos.

A szerző vizsgálatai kétségtelenül bebizonyították, hogy ez a folyamat a talaj minőségében igen kedvezőtlen változást idézett elő. A színes ábrákon is bemutatott szelvények tanúsága szerint a kezdődő podzolosodástól a kőfokos kifakulásig nyomon lehet követni a talaj fizikai és kémiai tulajdonságainak fokozatos rosszabbodását, a szerint, hogy gyengébb vagy jobb minőségű volt-e ősi állapotában és milyen hosszú idő óta tenyészik rajta elegyetlenül a lúcos.

A szerző a leromlás (degradáció) mértéke szerint 4 talajosztályt különít el; ezeket nemcsak keresztzelvényük változása, hanem termé-

* Megjelent a Budapesti Közlöny 1944. évi január 30-1, 24. számában.

szetesen a törzsek gyökérfejlődésében és minőségében mutatkozó — néhol igen jelentékeny — eltérések is kitűnően jellemzik.

A jövő gazdálkodásának tehát a „diagnózis” szigorú figyelembevételével kell terveit elkészítenie; a szerző erre vonatkozóan is megadja a szükséges utasításokat. Ezek legelseje: visszatérés az *elegyes állományokhoz!* Ez persze közvetlenül csak a legjobb talajokon valósítható meg (főként tölgygel és bükkal), a III. osztályukat — szellőzésük javítása érdekében — már különleges erdei ekékkel is meg kell bolygatni, ahol pedig már kőfok képződött, ott csak ennek az áttörése után lehet újból eredményes fatermelésre számítani.

A talajállapotra és az állományok fejlődésére káros egyéb tényezőket (tarvágás, tuskóirtás és a folyamánnyukként bekövetkezett, vizenyősödés, hőnyomás és hőtörés, gypesedés, vadragás, alomszedés) az általánosan ismert megelőző és elhárító rendszabályokkal (természetes felújítás, lecsapolás, gondos állományápolás, a vadállomány apasztása, az alomszedés tilalmazása stb.) kell kiküszöbölni.

A számos fényképpel és rajzzal kísért, pontos laboratóriumi elemzésekkel kiegészített tanulmányt melegen ajánljuk erdőrendezőink figyelmébe. Mert egyszer mégis csak el kell jutnunk annak a beismeréséhez, hogy az erdőtalaj állapotát jellemző számszerű adatok nélkül nincs szilárd alapja a tervezésünknek!

M.

Kövess Gábor Zoltán: Húsgalambtartás. (Paulovits Imre kiadása, Budapest, 1944. Ára 4.40 P.)

A 36 oldalas füzet a kisállattenyésztés egyre fokozódó jelentőségét bizonyítja. A baromfi tartása, tenyésztése és értékesítése a szemes takarmányozás és a kötött gazdálkodás nehézségei folytán mindinkább akadályokba ütközik, mégis kevesen gondolnak arra, hogy kitűnő pótlásul szolgálhat a baromfiénál jóval nagyobb fehérjetartalmú galambhús termelése.

A húsgalambot tartó gazdának — a zord téli idő kivételével — jóformán nincsenek takarmányozási gondjai, és munkája is csak egy kis hányada annak, amit a baromfitenyésztésre kell fordítania. Háborús gazdálkodásunk nehézségei között tehát feltétlenül figyelmet érdemel a galambtartás is, noha kétségtelen, hogy akik szeretik a tisztaságot, kissé idegenkedni fognak tőle.

A szerző könyve ebben a tekintetben is megnyugtatóssal kíván szolgálni, mert a korszerű galambtenyésztés a kezdetleges módszerek számos hátrányát ki tudja küszöbölni.

Aki tehát galambokat akar tartani, annak melegen ajánljuk, olvassa el Kövess Gábor Zoltán útmutatóját, amely nemcsak a tenyésztésre legalkalmasabb fajtákról ad szakszerű felvilágosítást és a galambtartással kapcsolatos összes tennivalókat sorolja fel, hanem értékes tanácsokkal szolgál a szaporításra és a hizlalásra vonatkozóan is.

M.

HAZAI FOLYÓIRATOK.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye. (78. kötet, 1944.)

1. sz. — —: A budapesti nagyvasúti pályaudvarok rendezésének kérdése II. — *id. dr. k. Finály I.*: Modellkísérletek a vízepítésben.

2. sz. — Kerpely K.: Elektromos nyersvasgyártás.

A Műszaki Világ. (VIII. évf. 1944.)

1. sz. — Bornemisza G.: Az Országos Magyar Műszaki Múzeum. — Vér T. dr.: Mérnöki célkitűzés az új esztendőben. — Fridrich L.: A Krisztina-téri római katolikus plébániatemplom bővítése. — —: A torkolatfék, lövegeink korszerűsítője.

2. sz. — —: Elkészült és rövidesen a parlament elé kerül az országos érdekű vízmunkálatokról szóló törvényjavaslat.

3. sz. — —: A főváros műszaki problémái. — —: A mammut nagyvárosok helyett modernül kiépített kisvárosokat terveznek Németországban a háború utáni időre.

A Természet. (XXXV. évf. 1944.)

1. sz. — Péter M.: A termések és magvak elterjedése. — Schweitzer J. dr.: Havasigypár. — Regős J.: Rövidhullámú sugarak. Használata az örökléstanban.

A Vadászkutya. (V. évf. 1944.)

1. sz. — Forti J. dr.: A magyarvadász. — Felix E.: Vadászat spaniell. — Kiss F. dr.: Véreink eredetéről, leszármazásáról, II.

Bányászati és Kohászati Lapok. (LXXVII. évf. 1944.)

1. sz. — Körös B.: Acélöntvények minőségi szabványosítása. — Boldizsár T.: A geotermikus gradiensről. — v. Gyulay Gy.: Sóbányáink egyes időszerű kérdései. — Schmidt E. R. dr.: Sóbányáink egyes időszerű kérdéseiről.

2. sz. — Richter R.: Az Eötvösinga-mérések kiegyenlítéséről. — Kertai Gy. dr.: Van-e káros hatása a szénhidrogénkutató fúrásoknak a „Magyar-Horvát medencé”-ben?

3. sz. — Pokker E.: A földgáz könnyen cseppfolyósítható elegyrészeinek leválasztása. — Schmidt E. R. dr.: Megemlékezés Zsigmondy Vilmosról.

Bástyánk. (4. évf. 1944.)

1. sz. — Az egyetemi pályák túltelítettségéről. — A kisebbségek gazdasági problémái. — Faller J.: A bánya-, Kohó- és Erdőmérnök-hallgatók Ifjúsági Körének multjából. IV. — v. Berecz D.: Az ifjúsághoz. — v. Sebők L.: Kárpátaljáról. — Szanyi J.: Kelet és Nyugat (1. közl.). — Némethy L.: Budapest—Szófia. (2. bef. közl.)

Fás Tudósító. (III. évf. 1944.)

1—2. sz. — Faludy Gy.: A keretfűrészlapok és használatuk. — Fazekas R. dr.: A lemezszakma rendezése.

3—4. sz. — Kecő I. dr.: A fa az átmenetgazdaságban és utána. — Faludi Gy.: Szalagfűrészlapok kezelése és karbantartása. — Fazekas F. dr.: Tervezet a lemez szétosztására. — Nyulassy J.: A hazai faipar és kisipar teljesítőképessége.

5—6. sz. — Bíró Z.: A fatermelési kérdésekről. — Kerékgyártó Gy. dr.: A fa szabványosítása. — Unger F.: A fanagykereskedelem üzletköre. — Kirchmayer Ö.: A farostlemezek.

Gazdatisztek Lapja. (XLVIII. évf. 1944.)

2. sz. — Landesz J.: Egy elfelejtett jubileum (1934—1944.) — Borsos Gy.: Reflexiók a „segédtiszt” kérdéshez. — Karádi Gy.: Orálátogatás.

Kémikusok Lapja. (V. évf. 1944.)

2. sz. — Plotnikov I. dr.: Zavaros közegek Tyndallsugárzása és makromolekulák longitudinális fényeffektusa. — Körössy F. dr.: Gamonok és termonok. — Lintner A. dr.: Vizsgálatok a műrost nedves szaktitási szilárdságának fokozására. — Nyiredy I. dr.: A tojás méshéját borító kutikula jelentősége a tojás tartósságában.

Kertészeti Szemle. (XVI. évf. 1944.)

2. sz. — Madarász A.: Egynyári diszfüvek. — Scharbert Gy.: Gyümölcsészeti problémák. — Mühlbacher I.: A zöldségtermelők és a szövetséget. — v. cs. Szabó I.: Irodalmi adatok a paradicsomról. — Acsádi J.: Ízlést a zöldségkertbe!

Köztelek. (LIV. évf. 1944.)

1. sz. — Hr.: Állattenyésztésünk kilátásai. — W. B.: A mezőgazdaság ipari eredetű termelőeszközökkel való ellátása. — Perneczky B. dr.: Munkaerőellátás, szociális gondoskodás. — Pettenkoffer S.: A szőlőkarók tartóssága. — Hérics-Tóth J. dr.: Eltartás hűtéssel, fagyasztással. — Kenézy E.: Mezőgazdasági leltári vagyontárgyak értékelése az adózásban.

2. sz. — Halász M. dr.: A Burgonyaforgalmi Központ működése. — m. Kreybig L. dr.: Irányelvek az okszerű kapálási és művelési mód megállapításához. — Borissza F.: A cukorcirok cukortartalmának változása a tenyészidő alatt. — Zajtay A. dr.: Igásőrkök takarmányozása. — Gesztelyi-Nagy L. dr.: A kender és gypjű. — Bácskay Gy.: Aranykalászos gazdaifjak és a szülők.

3. sz. — br. Perényi K. dr.: A keserű csillagfürttől a nem pergő csillagfürtig. — Grábner E.: Adatok a magyar cukorrépa fajtakérdéshez. — b. Kulin I.: Kiméljük-e vagy irtsuk-e a vetési varjút? — Felbán F. dr.: A hüvelyes vetőmagellátás biztosítása.

4. sz. — Westsig V.: Szalmatrágyázás vetésforgók termései. — Csukás Z. dr.: A tejelésellenőrzés módszereinek javítása. — Kemendy J.: Növénytermesztésünk jövő kérdései.

5. sz. — Brummenbaum A. dr.: A német termelési csata szervezése és eredménye. — Stéger E.: Őszi mákvetés. — e. Dörner B.: Silány mezők szegényes füvei. — Hatos G. dr.: Az édes cirok (sumac cirok) takarmányértéke. — v. Szunyogh G.: Mezőgazdasági leltári vagyontárgyak értékelése az adózásban. — Réthly A. dr.: Agrármeteorológiai kutatás.

Magyar Méh. (65. évf. 1944.)

2. sz. — Miskolczi F.: A méhlegelő javítása érdekében elemezzük a jól mézelő vadnövényeket! — Sugár Gy.: Az akáchordás kezdetének előre történő megállapítása. — Cserny J.: A steril talajművelés túlhaladott állapont! — Takács M.: Mi tölti be az uralkodás szerepét a méhcsaládban? — Hankó L.: Fedelezett etetőlépek mesterséges előállítás.

Magyar Statisztikai Szemle. (XXI. évf. 1943.)

10–11. sz. — Thirring L. dr.: A népesség száma a nem és családi állapot szerint való megoszlása életkorévenként 1941-ben. — Mozlowszky S. dr.: Mezőgazdasági vándormunkások 1942-ben. — Farkasfalvy S. dr.: A gyárpar 1942-ben. — Sipos S. dr.: A gypot 1940. évi világtermelésének megoszlása. — Sztankóczy Gy. dr.: Fényképészeti anyagok külkereskedelmi forgalma. — Gimessy L. dr.: Budapest közúti járóműiorgalma 1941-ben és 1942-ben. — Palotay F.: Néhány európai ország uralkodóinak uralkodási időtartama és a magyar királyok életkora.

Mezőgazdasági Közlöny. (XVII. évf. 1944. sz.)

1. sz. — —: Átmenetgazdasági feladatok a mezőgazdaságban. — Horváth S.: Az Öntözésügyi Hivatal 1942. évi munkássága. — Torbágyi-

Novák L. dr.: Pálinkafőzés a cukorcirok (méznád) levéből. — M. B.: Küzdelem Franciaországban a zsírhiány leküzdésére. — M. B.: Az olajnövények termelése Svédországban. — —r. —a. Japán mint agrár-állam.

Nimród Vadászlap. (V. évf. 1944.)

1. sz. — Geréby Gy.: Keresem a világ legerősebb szarvasát. — N.-Kiss S.: Nyolc kiló? Hét kiló? — B. Holtzer L.: A törpesas.
2. sz. — Kittenberger K.: Kígyók, kígyókalandok. — Boross P.: Haldokló szikes. — Eidenpentz K.: A nagy békászósas mint dolhai fészkelő. — Pánczél J.: Történetpanaszokról c. cikkhez.
3. sz. — v. Nemeskéri-Kiss G.: Anyaggazdálkodás? — Temesközy L.: Hozzászólni! — Eidenpentz K.: Kárpáti rókák. — B. Holtzer L.: A japán solymászatról.
4. sz. — Solyom: Egy levél. — Fekete I.: Töredékek. — Romhányi Gy.: Hordozható magasles! — Szigligeti Gy.: Válasz Pánczél I. ny. órnagy úrnak!

Technika. (25. évf. 1944.)

1. sz. — Náray-Szabó I. dr.: † Pógány Béla dr. — Herczegh J. dr.: A szénbányászat és a technikai haladás. — Schlesinger J. dr.: Összeépíthető szerkezetek megoldása. — Pál I.: A védőföldelésről. — Knuth B.: A kazántápvíz-vizsgálat grafikus kiértékelése. — Lázár L. P.: Hozzászólás Modrovich K.: „Épületek felfűtése” c. cikkéhez.

Természettudományi Közlöny. (76. kötet, 1944.)

1. sz. — Erdey-Gruz T.: A molekula, amint ma látjuk. — Kulín Gy.: Az 1943. évi májusi tűzögmű. — Szabó F.: Az ezüstrókatól a platinarókáig. — Péter Gy. dr.: A kvantumelmélet újabb fejlődése. — Z. Fr. dr.: A hüvelyesek emészthetősége. — Kendi Fındy I. dr.: A sőrésztő és a „mesterséges” élesztő küzdelme.

Turista Értesítő. (IX. évf. 1944.)

1. sz. — Prém L. dr.: Néhány szó a turistavezetésről. — Kemény I.: Eszményi turistaság és terepgyakorlat.

Vadászat — Halászat. (XII. évf. 1944.)

1. sz. — Sárvári: Anomáliák a történetkiosztás körül. — I. Mészáros J.: A csuka horgászása. — p. h. r.: Állatok a jégeső jégzemeiben. — Orday R.: Ismeretlen állatfajt fedeztek fel a Himalájában.
2. sz. — —: Anomáliák a történetkiszolgáltatás körül. — —: Sebespiztráng-ívás a szabad patakokban. — Péchy-Horváth R.: Pisztrángos vizeink.

Vadászujság. (IV. évf. 1944.)

1. sz. — Szent-Ivány Gy. dr.: Az újesztendő küszöbén! — K. Benkő P.: A magyarvári sőrésztő történet. — Stankowsky J.: Szükség törvényt bont. — Szigligeti Gy.: A korszerű lövedékről.
2. sz. — Szent-Ivány G. dr.: Szűkkeblűség és gondatlanság! — Berényi V.: Egy apróhirdetés margójára. — Gyulavári J.: A „vérmédve” bűne. — Duvad vagy nemes vad? — Szentlőrinci: A medve lesvadászata. — Forti J. dr.: A tenyésztés alapelvei.
3. sz. — Mészáros P.: A vadászati felügyelőségek országos megszervezése. — Berényi V.: A balogvári fehér szarvasok. — Szent-Ivány G. dr.: Orvvadászati bűnper! — Aigner Ö.: A vizsla és használhatósága.

KÜLFÖLDI LAPSZEMLE.

DER DEUTSCHE FORSTWIRT. 1943. 101/102—105/106. sz.

Weck: A növedék- és hozadékán kérdései. (Probleme der Zuwachs- und Ertragslehre.) 417—419. old.

Mantel, Krutsch, Vanselow és Wobst hozzászólásai után az elmélet és gyakorlat között fennálló ellentétek okait vizsgálja és annak a nézetének ad kifejezést, hogy az erdőgazdaság számos nagy problémája mindaddig megoldatlan marad, amíg a kutatóintézetek munkája kisebb kísérleti területekre szorítkozik, s nem ölel fel egész erdőgondnokságokat.

Kuron: A talaj lemosódása és az erdőgazdaság. (Bodenerosion und Fortwirtschaft.) 425—428. és 433—435. old.

Az erdőnek a csapadék káros hatásaival szemben kifejtett és általánosan ismert jótékony, értékes védelmét világítja meg minden részletre kiterjedő figyelemmel.

Offner: Erdő és üzem. (Von Wald zum Werk.) 428—430. old.

A fa takarékos kitermelése, kezelése, közelítése és szállítása ma egyformán kötelessége az összes vele foglalkozóknak. Ennek a meg gondolásnak a jegyében láttak napvilágot Göring birodalmi erdőmesternek a múlt év őszén kiadott rendeletei, amelyek valóban hatékony biztosítékai a takarékosági elv érvényesítésének.

Beninde: Természetes erdeifenyő-újulat kezelése. (Die Behandlung natürlich verjüngte Kiefer unter Schirm.) 435—437. old.

A legsúlyosabb hiba túlságosan sok világosság bocsátása az anyafállományba, mert ez hirtelen és leküzdhetetlen gyomosodást idéz elő. A szerző sok évi tapasztalata alapján mutat rá az eredményes módszer titkaira.

SCHWEIZERISCHE ZEITSCHRIFT FÜR FORSTWESEN. 1944. 1. sz.

Schneider-Orelli: A hajtás- és héjzetvek károsítása a jegenyefenyőn. (Zur Schädigung der Weissstanne durch Trieb- und Rindenläuse.) 1—11. old.

A *Dreyfusia nüsslini* és *D. piceae* újabban a svájci fenyveseket is fokozottabban veszélyeztetik.

A szerző mindenekelőtt a károsító elterjedésének a pontos megállapítását kívánja. Mivel mindkét rovar aktív elterjedése korlátozott (csak a fiatal lárvák elvándorlása útján lehetséges), viszont behurcolásukat főleg a fertőzött vidékekről származó csemeték mozditják elő, a védekezés leghatásosabb módjának a saját nevelésű csemeték alkalmazását tartja. A megtámadott fiatal törzseket ki kell vágni és el kell égetni, a fertőzött helyek közelében lévő csemetekertekben pedig ajánlatos a csemetéket kiemelésük előtt valamilyen hatásos fertőtlenítő szerrel kezelni.

Müller: A folyó- és vadpatakszabályozás alapelvei. (Über einige Grundlagen der Fluss- und Wildbachverbauung.) 11—25. old.

A szükséges elméleti ismereteket az iskolának kell megadnia, a gyakorlati megoldás ezer változatára azonban csak az élet taníthat meg. Ezek néhányát a szerző rajzban is bemutatja és hangsúlyozza, hogy a legfontosabb teendő a helyes megelőző módszerek alkalmazása a vízgyűjtő vidékeken.

INTERNATIONALER HOLZMARKT. 1943. 51/52. sz.

Fröhlich: A délkeleteurópai erdők szerfatermése. (Der Nutzholzanfall in den Wäldungen Südosteuropas.) 51/52. sz. 13—19. old.

A feltáratlan őserdőkben a tutajozás megindulásakor kezdetben csak a legértékesebb, nagyméretű lúccs- és jegenyefenyőszálfák jutottak el a fogyasztóiig. A fűrészek betelepítésével az elegyetlen tölgyesek anyaga került sorra, de a szerfaszázalék tulajdonképpen csak a vasútak megépítése után növekedett meg jelentékenyen, amikor a bükk kitermelése is gazdaságossá vált. Az erdők megfogyatkozásával párhuzamosan egyre csökkennek a minőségi igények is, a szerfamenyiség tehát mindenhol növekszik és ma a legtávolabbi erdőkben is eléri a 40—50%-ot.

Held: Korszakalkotó szerkezeti újítások a svéd lemeztisztító gépeken. (Umwälzende konstruktive Neuheiten an schwedischen Putzmaschinen.) 51/52. sz. 45—47. old.

A Jonsered-féle 3 hengeres gépet mutatja be 5 képen, nagyszerű teljesítményének az ismertetésével.

Mazek-Fialla: Új gyantászó szerszámok. (Neue Harzungswerkzeuge.) 51/52. sz. 47—48. old.

A hosszú kísérletezés után kialakított u. n. „bécsigyalú“-t ismerteti, amely egyenletes keskeny hornyokat vág a fába.

Vogel: A személygépkocsik számára készített „Royal” nevű fa-szén-gáz-generátor berendezése és kezelése. (Einrichtung und Behandlung des Holzkohlengenerators „Royal” für Personenkraftwagen.) 51/52. sz. 48—51. old.

A korszerű újításnak számos előnye van és jelentékenyen emeli az üzembiztonságot.

REVISTA PĂDURILOR. 1943. 5—10. sz.

Müller: Gőzfűrészek az erdőben. (Fierăstrăile cu motor la pădure.) 213—221. old.

Fakitermeléshez Romániában különösképpen ajánlatos a motoros fűrész. Nemcsak azért, mert sok munkát takarít meg, hanem azért is, mert Romániában aránylag még ma is igen gyakori a tarvágás és a nagyobb területeken végzett felújító vágás.

Negulescu: Jégverés a besszarábiai erdőkben. (Poleiul în pădurile Basarabiei.) 222—226. old.

1942 novemberében a jégverés igen jelentős károkat okozott Besszarábia erdeiben. Legtöbbet az ákác szenvedett, utána sorrendben: a gyertyán, kőris, a juharfajok, a nyárfélék, a tölgy és a hárs. Legkevésbé szenvedte meg a szil. A különböző korosztályok közül legtöbb kár a 20—40 éves állományokban esett; az ákácokban azonban az 5—15 évesek szenvedtek legtöbbet.

Popescu: A háború alatt erősen igénybevett erdők felújítása. (Regenerarea pădurilor față de exploatare intensă făcută în timpul războiului.) 226—228. old.

A megszorodott felújítási munkálatokat a szerző szerint csak abban az esetben tudná a háborús viszonyok közt amúgy is túlságosan igénybevett erdőszet elvégezni, ha az erdőtiszték és alerdések számát Romániában növelni lehetne. Emelni kellene ezen kívül az erdőgondnokságok, illetőleg erdőkezelési egységek számát is. A magánbirtokosa-

kat pedig megfelelően képzett erdész-szakemberek tartására kellene kötelezni Végül szükséges lenne a faárak olyan megállapítása, hogy az erdőbirtokos megtalálhassa számítását s felújítási kötelezettségének is eleget tudjon tenni.

Armaşescu: Házinyúl-állomány Romániában. (Asupra prezentaş lapinului în România.) 238—242. old.

Jási közelében egy magánuradalomban az ott tenyésztett házinyulak egy részét kiengedték a vadaskertbe, sőt azon kívül is; itt most a házinyúl vadon is jól tenyészik.

Georgescu, Morariu és Cretzoiu: Újabb kiegészítések a Quercus pedunculiflora K. Koch rendszeréhez Romániában. (Noi contribuşii la sistematica speciei Quercus pedunculiflora K. Koch în România.) 293—300. old.

Újabb változatokat sorol fel előfordulási helyeik megjelölésével.

Lisievici: A gyertyán fájának értékesítése a Dnyeszteren túli vidéken. (Valorificarea lemnului de carpin în Transnistria.) 305—312. old.

A Dnyeszter és Búg között elterülő vidék összesen mintegy 200.000 hektárnyi erdeiben a gyertyán terület szerint (53.000 ha) mindjárt a második helyen következik a tölgy után. Ezen a nagyon gyengén erdősült vidéken a bizonyos méretet elért gyertyánt szerszámfának használják fel, különösen a szövőiparban.

Oprişan: Miért szaporodik az erdei kihágások száma? (De ce se înmulşesc delictele silvice?) 313—315. old.

Mert a román törvény túlságosan enyhe: kisebb a büntetés, mint a lopott fa értéke. A szerző a büntetések felemelését javasolja.

Cotta: Vadvédelem és vadértékesítés házi kezelésben. (Asupra nerotirii şi valorificării în regie a vânatului.) 316—322. old.

A vadászati jog gyakorlásának bérbeadása helyett a szerző azt tartja helyesnek, ha a birtokos a vadászatot házikezelésbe veszi s csak vadlelövésre ad engedélyt megfelelő díj ellenében.

Toma: Kétféle fatömegfelvételi eljárás összehasonlítása. (Comparaşie între două metode pentru cubajul arboretelor.) 365—373. old.

A szerző kétféle módszerrel állapította meg ugyanannak az erdőnek az élő fakészletét: a porosz erdészeti kutató intézet módszere szerint és helyi fatermelési-táblák segítségével. A két eljárás közel azonos eredményre vezetett, jóllehet, a helyi eljárási mód sokkal egyszerűbb, kevesebb munkát és költséget igényel.

Haralamb: A Latorca forrásvidéke mint a cirbolyafenyő jelentős termőhelye. (Staşione importante de pin cembra la obârşia Latorţei.) 374—378. old.

Három lelőhelyet nevez meg.

Olteanu: Az üzemterv és üzemi beosztás megvalósítása a folyami szigetek lágylomb erdeiben. (Executarea planului şi parcellarului de gestiune la pădurile de esenşe moi din zăvoale şi ostroave.) 395—397. old.

A Duna szigeteinek alakját a víz sodra vagy a hordaléklerakodás elég gyakran változtatja. Az üzemterv rendelkezéseit ilyen helyeken nagyon nehéz betartani, mert nehéz a régen felvett területrészteteket a helyszínen a térképpel azonosítani. A szerző azt ajánlja, hogy az ilyen szigeteket a helyszíni tájékozódás megkönnyítése érdekében négyzetes hálózatra osszák be.

KÜLÖNFÉLÉK

HALÁLOZÁS.

Krivánek Ferenc erdőmérnök, ny. urad. főerdész, január hó 23-án hosszú szenvedés után életének 64. évében Pécsen elhunyt.

A Megboldogult a magánerdőtiszt karnak egyik legképzettebb, kiváló szorgalmú, szerény tagja volt, aki egy emberöltő ernyedetlen munkájával szolgálta kenyéradóját báró *Inkey Józsefet*, és a gondjaira bízott erdőgazdaságban nemcsak a korszerű gazdálkodás elveit valósította meg, hanem értékes vadászati lehetőségeket is tudott biztosítani.

Nyugoljék békében!

SZEMÉLYI HIREK.

A Kormányzó Ur Ő Főméltósága a m. kir. miniszterelnök előterjesztésére megengedte, hogy *vitéz Vitézy László* miniszteri tanácsos, vitézi társadalmi bizottsági elnökhelyettes, szombahelyi lakosnak, a Vitézi Rend érdekében önzetlenül kifejtett értékes és eredményes munkájáért újbóli elismerése tudtul adassék.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter *Bobok László* okleveles erdőmérnök, mátyásfüldi lakost a királyi közalapítványi tisztviselők létszámába királyi közalapítványi segédmérnökké a X. fizetési osztályba kinevezte.

A m. kir. földművelésügyi miniszter *Bartosovszky Viktor* m. kir. erdőmérnököt áthelyezte Máramarosszigetről Naszódra és megbízta a naszódai m. kir. erdőhivatal vezetésével.

A m. kir. földművelésügyi miniszter *Berzenkovits Antal* m. kir. főerdőtanácsost Ujvidékről Budapestre helyezte át és szolgálattételre a m. kir. földművelésügyi minisztériumba osztotta be.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte *Lukácsffy Péter* m. kir. erdőmérnököt Poroskőről a m. kir. erdőigazgatósághoz Ungvárra és *Ballásch Nándor* m. kir. segéderdőmérnököt Ungvárról Poroskőre.

A m. kir. földművelésügyi miniszter *Hidvéghy Ernő* m. kir. erdészeti üzemi tisztet áthelyezte Bustyaházáról a m. kir. erdőfelügyelőséghez Szatmárnémetibe.

A m. kir. földművelésügyi miniszter *Szabó György* m. kir. erdőmérnököt áthelyezte Miskolcra Telkibányára és megbízta az ottani állami erdőgazdaság vezetésével.

Dr. Mihályi Zoltán, az „Erdészeti Lapok” szerkesztője f. hó 8-án katonai szolgálattételre vonult be, a hozzá intézett levelekre tehát csak elkésztetten tud válaszolni.

HOZZÁSZÓLÁS A LOMBFA-FÜRÉSZÁRU ÁRVETÉSÉHEZ.

Örömmel olvastam *Kovács Józsefnek* a lomboszerfából készült fűrészárufélék árvetéséről szóló tanulmányát.

Úgy gondolom, hogy a vázolt megoldási lehetőségek kibontakozásához vezet, ha ehhez a kérdéshez mások is hozzászólnak.

Nem értek egyet cikkírónak arra vonatkozó megállapításával, hogy „a hiba, amely benne van az árvetés ismert formájában” a

kihozatali %-kal kapcsolatos. A hiba akkor jelentkezik, amikor az árvetés különböző minőségű rönkökből egymástól eltérő kihozatali százalékokkal megállapított önköltségi, vagy feladóállomási árakra vonatkozik.

A kihozatali % értelmezése Kovács példájában ugyanis téves. A kihozatali % változását akkor kell számításba venni, amikor adott és azonos minőségű rönkökből más-más fűrészaruféleséget pl. bükk-rönkökből szélezett, vagy szélezetlen árut, butorlécet, seprőlécet, vagy egyéb választékot állítunk elő. Ekkor a termelési költségek helyes számbavétele esetén a kihozatali százalék változása miatt megállapított, egymástól eltérő eladási árak valóban helyesen rögzítik a gyakorlati élet szempontjából kívánatos árakat.

Elméleti szempontból a III. o. minőségű rönkö feldolgozásakor is elérhető 66 %-os kihozatal. A termelt fűrészarúnak számottevő része azonban selejtáru lesz.

Ezért a rönkö minőségétől függetlenül kell az árvetéseket.

Mindig átlagos minőségű fűrésZRönkö nyersanyagértékéből kell kiindulni. Ezt írta elő a hivatkozott 81.700/1942. K. M. sz. rendelet is, amikor kimondta, hogy az alapul vehető rönköárakat a II. o. minőségű, III—VI. vastagsági osztályba tartozó szerfa eladási árának átlagosításával kell megállapítani.

Erre int Kovács gyakorlati javaslata is.

Ellenben a javasolt módosító megoldással nem értek egyet.

Félesleges a példában említett II. o. és III. o. rönköből termelt fűrészarú feladóállomási árát a 0.64/0.66, illetőleg 0.55/0.66 viszony-számmal helyesbíteni akkor, amikor a 0.66%-os kihozattal történő egy-séges átszámítás esetén ugyanerre az eredményre juthatunk. Vagyis nyilvánvaló, hogy amennyiben a felfűrészelt gömbölyegfa m³-kinti értéke:

	I. o.	II. o.	III. o.
P	75.45	68.95	64.35

és a kihozatal átlagosan 66%, az átszámított kész-
áru értékek a következők lesznek: P 114.32 104.39 97.46

Ezek az értékek azonosak a Kovács megállapította értékekkel. (A II. és III. o. rönköárak átszámításakor kiegyenlítések voltak szükség-esek, mivel Kovács a viszonyszámokat csak három tizedesnyi pon-tossággal állapította meg.)

Az előadottakon kívül még egy fontos szempontot kell tekintetbe venni. Érthető, hogy a kedvezőtlen kihozatal nagyobb feladóállomási árak megállapítására ösztönöz. Egy kevésbé korszerű vagy teljesen el-avult fűrészüzem csak nagyobb eladási árak esetén tudja ugyanazt a rönköőárat biztosítani. Volt rá eset, hogy irányított gazdálkodás kere-tébe illeszkedő ármegállapító rendeletek is lehetőséget nyújtottak erre (l. a 28.000/1940. A. K. és 81.700/1942. K. M. sz. rendeleteket.)

A rönköár átlagosításával levezetett fűrészarú átlagos feladóállo-mási árának szétbontására feltétlen szükség van. Kovács példája szem-léltetően mutatja be a gyakorlatban alkalmazott eljárást.

Szükséges azonban megjegyezni, hogy a példában említett feltéte-lek figyelembevételével a különböző minőségű fűrészarú feladóállomási árának a kiszámítására vonatkozó egyenletek az alábbiak:

$$0.30 \cdot x_1 + 0.55 \cdot x_2 + 0.15 \cdot x_3 = 136.43; \quad x_1 = x_2 + x_3 \cdot 0.15; \quad x_3 = x_2 - x_2 \cdot 0.20$$

Tehát:

$$x_1 = 154.57 \text{ P}; \quad x_2 = 134.41 \text{ P}; \quad x_3 = 107.59 \text{ P}.$$

A szorzatok összege pedig:

$$0.30 \cdot 154.57 + 0.55 \cdot 134.41 + 0.15 \cdot 107.59 = 136.43$$

Tehát a Kovács cikkében megállapított feladóállomási árakat csak az eredeti elgondolástól eltérő feltételeket tartalmazó alábbi egyenletekből lehetett kiszámítani:

$$0.30 \cdot x_1 + 0.55 \cdot x_2 + 0.15 \cdot x_3 = 136.30; x_1 = x_2 + x_3 \cdot 0.1281; x_3 = x_2 - x_3 \cdot 0.19823$$

Ekkor a minőségi osztályoknak megfelelő feladóállomási árak valóban az alábbiak:

$$x_1 = 152.43 \text{ P}; x_2 = 135.12 \text{ P}; x_3 = 108.33 \text{ P}.$$

De ettől függetlenül egy egyszerűbb számtani eljárás is rendelkezésre áll.

Olyan eljárásról van szó, amit Kovács is említ — azt tervezi, hogy a II. o. minőségű áru feladóállomási árát azonosnak veszi az átlag-árvetésből kapott 136.43 P-s m³-kinti értékkel — de nem valósít meg. Ez az eljárás a szóbanforgó példa esetében az alábbi:

$$136.43 \cdot 0.55 = 75.04; 0.30 \cdot x_1 + 0.15 \cdot x_3 = 61.39; x_1 = 136.43 + 136.43 \cdot 0.15$$

Tehát:

$$x_1 = 156.89 \text{ P, árkülönbőség: } 15\%; x_2 = 136.43 \text{ P}; x_3 = 95.46 \text{ P, árkülönbőség: } 20\%$$

A szorzatok összege pedig:

$$0.30 \cdot 156.89 + 0.55 \cdot 136.43 + 0.15 \cdot 95.46 = 136.43$$

Természetesen ebben az esetben a II. és III. osztályú fűrészáru feladóállomási ára közti árkülönbőség önmagától adódik.

*

Néhány soros mondanivalómmal a felvetett kérdések megoldásához kívántam hozzájárulni.

Meggyőződésem azonban, hogy az említett kérdések megoldása az árvetésekbe elrejtendő önkénytelen vagy célzatos hibák kiküszöböléséhez nem vezethet.

Mindaddig, amíg egy-egy választékra vonatkozólag a fűrészüzemi költségeknek költséghelyek és költségnemek szerinti rendszeres nyilvántartására sor nem kerül, az árvetésekkel megállapított egységárak nagyon eltérőek lesznek.

A költségeknek legapróbb részletekbe menő helyes megállapítása a jövő feladata, és e nélkül sem a fűrészüzemek jövedelmezőségét, sem a különféle fűrészáruféleségek helyes eladási árát megállapítani nem lehet.

Lonkai János.

ERDÉSZETI ELŐADÁSOK HAZÁNK MEZŐGAZDASÁGI SZAKOKTATÁSI INTÉZMÉNYEIBEN.

Magyarország mezőgazdasági szakoktatása öröndetesen fejlődik. Teljes kiépítését a mezőgazdaság fejlesztéséről szóló 1942. évi XVI. t.-c. írja elő.

Csiki László mezőgazdasági főiskolai nyilv. r. tanárnak és műegyetemi előadónak „Mezőgazdasági szakoktatásunk kialakulása, fejlődése és mai helyzete” című, 1943-ban 2. kiadásban megjelent kitűnő munkája szerint a mezőgazdasági szakoktatás ezidőszert: felső-, közép- és alsó-

fokon történik. A szakoktatásügyi intézmények részben a földművelésügyi miniszter és részben pedig a vallás- és közoktatásügyi miniszter fennhatósága alatt állanak.

I. Felsőfokon a M. kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem mezőgazdasági és állatorvosi karának mezőgazdasági osztálya (Budapest); továbbá a m. kir. mezőgazdasági főiskolák (Kolozsvár és Mosonmagyaróvár) és a m. kir. gazdasági akadémiák (Debrecen és Keszthely) adják elő az „Erdészettan”-t.

a) Az egyetemen a mezőgazdasági hallgatók részére az „Erdészettan” a III. évfolyam téli félévének heti 3 óraszámú tantárgya. Az előadásokat kiegészíti a székesfevárosi erdei gyakorlat, majd a M. Kir. Mezőgazdasági Múzeum erdészeti gyűjteményének tanulmányozása, s végül a gödöllői m. kir. állami és koronauradalmi erdőigazgatóság kerületében, 1. napra terjedő tanulmányút. Tankönyv: *Tomasovszky Imre* dr. ny. miniszteri tanácsos és meghívott szakelőadó „Erdészettan” című műve. (Patria kiadás.)

b) A kolozsvári és mosonmagyaróvári m. kir. gazdasági főiskolák az „Erdészettan” a III. évfolyam téli félévében heti 3 óras tantárgy; mindkét helyen meghívott állami erdőmérnökök adják elő; Kolozsvárotól saját „Jegyzet” és *Tomasovszky dr.* tankönyve; Mosonmagyaróváron pedig saját „Jegyzet” alapján. A dendrológiai gyakorlatokat a főiskolák botanikus kertjeiben tartják meg.

c) A debreceni és keszthelyi m. kir. gazdasági akadémiák az „Erdészeti és vadászati” c. tantárgyat a IV. és V. félévben heti 2—2 órában, erdészeti gyakorlattal karöltve adják elő. A debreceni akadémián állami erdőmérnök, a keszthelyi akadémián állami kertészeti főfelügyelő előadásában. Tankönyvül ajánlva: *Bodor Gyula* „Gazdasági fa-termesztés”, *Tomasovszky Imre dr.*: „Erdészettan” c. művei. Házi könyvmatos „Jegyzetek”-et is használnak. Dendrológiai gyakorlatokra az illető akadémiák botanikus kertjei szolgálnak.

II. Középfokon: 7 m. kir. középfokú gazdasági tanintézet (Debrecen, Kassa, Marosvásárhely, Sepsiszentgyörgy, Szarvas, Székesfehérvár és Újvidék a földművelésügyi miniszter fennhatósága alatt); 5 m. kir. állami mezőgazdasági középiskola (Bácsalmás, Berettyóújfalú, Békéscsaba, Kecskemét, Orosháza, a vallás- és közoktatásügyi miniszter fennhatósága alatt; továbbá a budapesti (községi), a gyöngyösi r. kath. fiú-, a csurgói és szeghalomi ref. fiú- és végül a kiskunfélegyházai és soproni r. kath. leányközépiskolák.

Ezekben az intézményekben az „Erdészeti”-et rendszeresen a rét-, legelőműveléssel és kertészettel együtt ismertetik. Tankönyvül szolgálnak: *Földes*: „Az erdő művelése”; *Uzonyi Ferenc dr.*: „Erdészeti alapismeretek” (Jegyzet); „Gazdaságtan” (a m. kir. földmív. min. kiadványa I. és III. kötet); *Trauer Ervin dr.*: „Erdőgazdasági alapismeretek” c. kiadványok. Néhány helyen házi könyvmatos „Jegyzetek”-ből tanulják a szükséges ismereteket. Dendrológiai gyakorlatokra az illető intézetek meglévő és telepítés alatt álló botanikus kertjei szolgálnak.

III. Alsófokon: 10 m. kir. mezőgazdasági szakiskolán (Békéscsaba, Csermajor, Csíkszereda, Hódmezővásárhely, Jászberény, Karcag, Kehida, Nagykálló, Pápa, Szekszárd), továbbá a gyulai m. kir. öntöző mezőgazdasági szakiskolán; 60 állami, 1 társulati, 3 felekezeti téli gazdasági iskolán; a Vitézi Rend örkényi gazdaképző iskoláján; különféle tanfolyamokon s végül 24 állami, 40 községi s 2 felekezeti mezőgazdasági népiskolán kapnak rövid oktatást a tanulók az erdészeti közgazdasági jelentőségéről.

Az „Erdészeti Lapok“ 1944. évi II. füzetének a hirdetései.

A hirdetések alapdíja a szövegmagasság milliméterenkint 1 P.
A legkisebb hirdetés ára 10 P. A támpéldány ára drbonkint 3 P.

„SILVA“ ERDŐGAZDASÁGI VÁLLALAT

**Thiringer János okl. erdőmérnök
KÖRMEND**

Erdeimag-nagykereskedés.

Magpergetőgyár. → Csemetekertek.

Központ: Körmend, távb.: 52 ● Fióktelep: Zalaegerszeg, távb.: 19

Által: Kiváló minőségű, elismert legmagasabb csiraképességű, saját pergetésű **fenyőmagvakat**, hazai és szlavóniai származású **tölgy- és csermakkot**, mindennemű **erdészeti és gyümölcsmagvakat** erdőgazdaságok, gyümölcsfaiskolák és kertészetek részére. Mindennemű **erdei csemetéket, díszfenyőket, dísz- és sorfákat, díszcserjéket, rózsákat, gyümölcsvadoncokat és gyümölcsfákat**, valamint az összes egyéb **faiskolai termelvényeket** saját nagykiterjedésű és mintaszerűen kezelt csemetetelepeiről.

A **PICETOL** vadragás elleni védőszer magyarországi kizárólagos képviselője.

A Magyar Faiskolai Szövetség tagja

SZEGEDI LEMEZGYÁR

ÉS FAIPARI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG SZEGED

KÖZPONTI IRODA: CSANÁDI-UTCA 1. TÁVBESZÉLŐ: 10-47

GYÁRTELEPE: RÓKÜSI FEKETEFÖLDEK 140. SZÁM

VASÁROL: BÜKK-, HÁRS-, ÉGER- ÉS JÁVORRÖNKÖT

(1211. sz.)

EGRI ERDŐ ÉS FAIPAR R. T.

Fűrészek: Feluémot, Gyöngyös.

Alapítása: Gyöngyösi Parkettagyár k. t. t.

Parkettagyár: Gyöngyös.

Központ: Budapest, V., József nádor-tér 1.

Távbeszélő: 18-33-97, 18-33-91.

Táviratcím: EGERFA.

Jelesen képesített alerdész, egyévi irodai és egyévi külsőszolgálati gyakorlattal, jelenleg felmondatlan állapotban lévő erdészeti s. tiszt keres segéderdészi, vezetőerdészi vagy hasonló állást. Szíves megkeresést a kiadóhivatal továbbít „Lombos erdő” jeligére. (146. sz.)

Képesített erdőőrt április 1-ére készpénz- és nagyrészt természetbeniekből álló javadalmazással felvesszünk.

A sajátkezűleg írt, bélyegmentes pályázatokat okmánymásolatokkal és rövid életrésszel Szatmári Püspökség Erdőhivatala, Bükkzsérc, u. p.: Bogács címre kell küldeni. Bemutatkozás csak meghívásra. (147. sz.)

KERESZTÉNY CÉGI

Erdői vetőmagvak: erdei-, fekete-,
vörös-, jegenye- és lucfenyő, szavatolt leg-
magasabb csíráképeséggel! Akác-, gledi-
csia-, korai-, hegyi- és zöldjuhar, magas-
kőris-, éger-, gyertyán és szelídgesztenye.

Kocsánytalan és kocsányos
tölgymakk!

Csermakk!

Bükkmakk!

KÖSZEGI FENYŐMAGPERGETŐ és FIA, KÖSZEG, Vas vm.
Távbeszélő: 42. sz.; a déli órákban és a 6 órától 10. sz.
Sörgöncsím: Magpergető Köszeg. — Postafiókárképző: 24/27. sz.

**Erdészeti
csemeték!**

erdei-, fekete-, luc-, vörös-,
sima-, jegenye-, ezüst- és
Douglas-fenyő. — Akác-,
tölgy-, cser-, éger-, magas-
kőris-, nyír-, gyertyán- és
bükkcsemeték első-
rendű minőségben!

Gyümölcsvadoncok, sorfák, díszfenyők, díszbokrok
Körjen ajánlatot.

A MAGYAR FAISKOLAI SZÖVETSEG TAGJA

ALAPÍTÁSI ÉV 1919.

Egészséges, jól fejlett erdei-, fekete- és lucfenyő-csemete, 1 és 2 éves, valamint földgomolyos díszfenyők sok fajbarr eladók. Árjegyzéket megkeresésre díjtalanul küldünk gróf Zichy Ödön hitb. erdőhivatala, Surd, Somogy megye. (139. sz.)

ERDÉSZETI MAGNAGYKERESKEDÉS

és csemetekerti cég

KEINER REZSŐ

okl. erdőmérnök

Budapest, XII., Névtelen-utca 7879/10.

Levélcim: Budapest 2, postafiók 53.

Távbeszélő:

Sürgőnycím:

155-641

KEINERMAG BUDAPEST

(Őskeresztény cég)

AJÁNLOK: fenyő- és lombfa-magvakat, kocsányos-, kocsánytalan- és csermakkot fenyő- és lombfa-csemetéket.

VESZEK: tűzifát, szerfát, fűrészanyagot.

Uradalmaktól, erdőbirtokosoktól, termelőktől kisebb-nagyobb tetelekben minden fajta faválasztékot vennék. Roboz Ödön, Budapest, V., Báthory-u. 17. (2061. sz.)

5-5

Acs Ferenc

okl. erdőmérnök, fakereskedő és fatermelő

vesz erdőkitermelést, tűzifát és szerfát

**Tűzifa, kis- és nagyvasuti talpfa
állandóan raktáron**

Központi iroda: Budapest, V., Klotild-u. 4. sz. Távbeszélő: 111-853
Fatelepe és vill. faaprítóüzem: X., Kőbányai-ut VI. sz. kapu. Távb.: 13-11-12

VESZ, ELAD: SZERFÁT, TŰZIFÁT ÉS FENYŐ-FÜRÉSZANYAGOT
ELVÁLLAL ÉS ELŐLEGEZ ERDŐKITERMELÉST
C S É P B É L A

OKLEVELES ERDŐMÉRŐK, FANAGYKERESKEDŐ

I R O D A: BUDAPEST, IX., MESTER-U. 13. TÁVBESZÉLŐ: 130-593

F. A T E L E P: BUDAPEST, ÉSZAKI TEHERPÁLYAUDVAR ÉS RÁKOS-
 CSABA, SZÉCHENYI-UTCA 10. SZ. TÁVB.: 490-069

ALAPÍTVÁ: 1932

(1184 sz.)

ERDEI-, FEKETE-, LÚC-, JEGENYEFENYŐT,

VÉKONY GÖMBÖLYEGFÁT Vezetékoszlopok

céljaira 7—8 méter hosszúságtól felfelé minden hosszban kész-
 pénzfizetés ellenében magas áron vásárolunk. Ajánlatokat kérünk

„UNA” Faértékesítő Rt., Bpest V, Deák Ferenc-u. 6.

(Távbeszélő: 183—856*) szám alá.

MINDENFÉLE

ÁLLANDÓAN

KEMÉNYRÖNKÖT

VÁSÁROL

FURNÍR- ÉS

LEMEZMŰVEK RT.

GYÁR ÉS IRODA: ÚJPEST, VÁCI-ÚT 60. SZ.

TÁVB.: 294-812 • ÜZEMELAPÍTÁS: 1894

GYÁRTMÁNYAI:

FÜRÉSZELTFA • FURNÍR • ENYVEZETT
 LEMEZ • „STABIL” ASZTALOSLAP
 FADOBOZ • FASZALAG • SZÉKÜLÉS

Fekete-, kanadai-, fehérvér- és fűz-, valamint **hársharvónkőket**

vesz minden mennyiségben és az
üzlet legelőnyösebb, legsímább
lebonyolítását biztosítja a

MAGYAR ÁLTALÁNOS GYUFÁIPARI RT.,
BUDAPEST, V., TÜKÖR-U. 4.

6-5

ERDŐGONDNOKI ALLÁS.

1944. évi április hó 1-vel betöltésre kerül egy vezető erdőtiszt
állás *Draskovich Iván* grófnak a Dunántúlon fekvő kb. 14.000 k. hold
kiterjedésű erdőbirtokán, Sellye (Baranya vm.) székhellyek. Feltételek:
főiskolai végzettség, elsőrendű ajánlások értékes lombfák kitermelése
és értékesítése, valamint erdőgazdálkodás terén szerzett gyakorlatról. A
magyar nyelv tökéletes tudásán kívül a német nyelv bírása szóban és
írásban is kívánatos. Miután az igazgatás ezen a tiszta sík vidéken csak
csekély fizikai megterhelést jelent, munkabíró, jó egészségben levő
nyugdíjasok is számbajöhetnek. Az ajánlatokat fényképpel és részletes
életrajzi adatokkal *Draskovich Iván* gróf Sellye, Baranya vm. címre kell
benyújtani. (41. sz.)

Több százézer 3 éves

**feketefenyő-, erdeifenyő- és luc-
fenyőcsemete, 1 éves kocsány-
talan-tölgy- és csercsemete,**

mind kiváló, erdősítésre kifogástalanul megfelelő minő-
ségben, csemetekertjeimben **eladó.**

„SILVA“ Erdőgazdasági Vállalat

THIRINGER JÁNOS okl. erdőmérnök, Körmend.

(3040. sz.) A csemeték ből mintát fagymentes időben készséggel küldök.

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY.

Gróf Festetics Sándor Hitb. Erdőhivatala a dégi (Veszprém vm.) erdőgazdaságában megüresedett **alderdési** állásra pályázatot hirdet.

Illetménye: havi 50 P készpénz, 9 q búza, 9 q rozs, 4 q árpa, 32 kg. só, 400 négyszögöl burgonyaföld, 2400 négyszögöl tengeriföld, 4 drb. szarvasmarhára, továbbá 3 drb. anyasertésre szaporulattal együtt legeltetés az uradalmi szokások szerint, 50 q száraztakarmány, 16 ürm^s kemény tűzifa, 2 szobás lakás a hozzátartozó mellékhelyiségekkel, udvarral és konyhakerttel.

A kérvényhez csatolni kell:

1. Születési anyakönyvi kivonat,
2. az 1935:IV. t.-c. 48. §-ában előírt képesítést igazoló okmány,
3. újkeletű erkölcsi bizonyítvány,
4. újkeletű orvosi bizonyítvány,
5. illetőségi bizonyítvány,
6. eddigi működési bizonyítványok,
7. katonai igazolvány.

Az erdőtelepítésben és ültetésekben járatos, valamint a vadtenyésztés és vadászatban hosszabb gyakorlattal rendelkezők előnyben részesülnek.

A fentiek szerint felszerelt kérvényeket Gróf Festetics Sándor Hitb. Erdőhivatala címre, Böhönye, Somogy vm. f. hó 25-ig kell benyújtani.

Böhönye, 1944. évi február hó 5-én.

(164. sz.)

Urad. Erdőhivatal.

VERSENYTÁRGYALÁSI HIRDETMÉNY.

A máramaroszigeti m. kir. erdőigazgatóság eladja 1944. évi február hó 28-án, hétfőn d. e. 10 órakor a Városháza-tanáctermeiben tartandó nyilvános írásbeli versenytárgyaláson a 970/1943. M. E. sz. rendelet és az 1942. évi XV. t.-c. alapján állami tulajdonba átvett, az alatt felsorolt földreformos és volt zsidó erdőbirtok 1943/44. évi esedékes és megtakarított vágás területén található faállomány álló fa-tömegét.

1. Borsa községnek a közbirtokosságtól juttatott, Borsa község határában, „Haszár“ dűlőben, Borsa vasútállomástól erdei úton 2 km., köves úton 18 km-re levő 89,7 kat. holdnyi, 80—100 éves, 0,7 sűrűségű, elegyetlen lúcfenyő állományt. Nyári termelésre előírva.

2. Izaszacsál községnek a közbirtokosságtól juttatott, Izaszacsál község határában, „Fagetului Mathisz“ dűlőben, Majszin vasútállomástól erdei úton 8 km-re, köves úton 6 km-re levő 73,6 kat. holdnyi, bükk 0,7, fenyő 0,3 elegyarányú, 0,8 sűrűségű 120 éves állományt.

3. Felsőrona községnek Oestelzetzel Leibinétől juttatott, Havasmező község határában, „Lutasza“ dűlőben, Leordina vasútállomástól erdei úton 7 km-re, erdei kisvasúton 24 km-re levő 44,4 kat. holdnyi, bükk 0,3, fenyő 0,7 elegyarányú, 0,8 sűrűségű 100 éves állományt.

4. Petrovabisztra stb. községeknek Papp Zsigmond örököseitől juttatott, Petrovabisztra község határában, „Susnicza“ dűlőben, Petrovabisztra vasútállomástól erdei úton 6 km-re levő 96,9 kat. holdnyi, bükk 0,9, lúcfenyő 0,1 elegyarányú, 0,7 sűrűségű 100 éves állományt.

5/a. Budfalva községnek a közbirtokosságtól juttatott Budfalva község határában, „Piczorul, Kosului“ dűlőben, Fehérfalva község vasútállomástól erdei úton 4 km-re, köves úton 16 km-re levő erdőrészt.

ben kijelölt, széltörött, beteg állományt, mintegy 4000 m³ kijelölt luc- és jegenyefenyő fatömeggel. Felearányban nyári termelésre előírva.

5/b. Mint az előbbi pontban „Prazlicza” dűlőben, mintegy 5000 m³ kijelölt luc- és jegenyefenyő fatömeggel. Felerészben nyári termelésre előírva.

6. Krácsfalva stb. községeknek erdőkincstártól juttatott, Krácsfalva község határában, „Krizsin” dűlőben, Fehérfalva vasútállomástól erdei úton 7 km-re, köves úton 14 km-re levő 35·6 kat. holdnyi, elegyetlen bükk 0·7 sűrűségű 120 éves állományt.

7. Pálosremete stb. községeknek Técső közbirtokosságtól juttatott, Técső község határában, „Kissugatag” dűlőben, Técső vasútállomástól erdei úton 2 km-re, köves úton 7 km-re levő 19·8 kat. holdnyi, elegyetlen bükk 0·7 sűrűségű 100 éves állományt.

8. Izakonyha községnek Szaploneczai József és társaitól juttatott Dragomérfalva község határában, „Vállea Polyenyi” dűlőben, Majszin vasútállomástól erdei úton 12 km-re, köves úton 24 km-re levő 15·0 kat. holdnyi, bükk 0·8, fenyő 0·2 elegyarányú, 0·7 sűrűségű, 60—100 éves állomány.

9. Szurdok községnek a közbirtokosságtól juttatott, Szurdok község határában, „Bólya” dűlőben, Máramarosziget vasútállomástól erdei úton 7 km-re, köves úton 28 km-re fekvő 16 kat. holdon levő elegyetlen, öreg bükkös állományt, mintegy 500 m³ fatömeggel szálalásra.

10. Marmor Pinkász és társai-féle Havasmező község határában, „Borsatin” dűlőben, erdei úton a vasútállomástól 14 km-re, Máv. („Leordina”) vasútállomástól erdei vasúton további 24 km-re levő 46·4 kat. holdnyi, bükk 0·9, lucfenyő 0·1 elegyarányú, 0·6—0·7 sűrűségű 120 éves faállományt.

11. Dr. Frankl János-féle, Középpapsa község határában a Tév.-Dombó vasútállomástól erdei úton 2 km-re, köves úton 9 km-re levő 34·4 kat. holdnyi, 60 éves, 0·7 sűrűségű elegyetlen bükkös állományt.

A bánatpénz: 1.) 25.000 P, 2.) 9000 P, 3.) 8000 P, 4.) 15.000 P, 5/a.) 6000 P, 5/b.) 8000 P, 6.) 4500 P, 7.) 2000 P, 8.) 1000 P, 9.) 200 P, 10.) 7000 P, 11.) 5000 P.

A vágásterület lábán álló egész faállományára egyösszegű készpénzajánlatot kell tenni. Ezenkívül a tövönálló szerfára átlagárban 1 m³-kint külön, és a tövön álló tűzifára 1 erdei ürm³-kint (100×100×130 cm) átlagárban szintén külön meg kell tenni az ajánlatot a fafajokra való tekintettel is.

Az ajánlattevők kötelesek becsjegyzéket, tőárelemzést, árvetést és nyilatkozatot a Közellátásügyi Miniszter Úrhoz címzett zárt borítékban beterjeszteni az árverés napján, az érvényben levő hatósági munka- és fuvarbérek, napszámberék és legnagyobb árakra figyelemmel. Külön nyilatkozatot is kell mellékelni a fahasználati véghatározatban előírt választékok kötelező kitermelésére.

Hatályos magyar iparigazolvány és állampolgárságot igazoló okmány felmutatása az árverésen kötelező.

Az árverési és szerződési feltételek a máramaroszigeti m. kir. erdőigazgatóság igazgatási ágazatának hivatalos helyiségében (Korona szálló) a hivatalos órák alatt bármikor megtekinthetők.

Az ajánlatok beadásának határideje 1944 február hó 28-án d. e. 9 óra.

Későn érkezett és utóajánlatokat nem fogad el az erdőigazgatóság.

Máramarosziget, 1944. évi február hó 2.

VERSENYTÁRGYALÁSI HIRDETMEŒY.

Romoly község (Beszterce-Naszód vm.) elöljárósága a községházán 1944. évi február hó 15. napján d. e. 11 órakor nyilvános írásbeli árverés útján egy tömegben eladja a Romoly község tulajdonához tartozó „Zsnyapen“ nevű erdejében az 1943/44. évi termelési idényre engedélyezett rendes és rendkívüli vágásterületének tarvágás alkalmazásával kijelölt, **lábon álló fenyőfáját.**

Az eladásra kerülő erdőréssz leírása a következő. Területe: kb. 14 kat. hold, faállománya elegendően lúcos, 60 éves.

Az erdőterület Majszin község (Máramaros vm.) határában a „Valea Riptylor“ és „Valea Dragos“ „Zsnyápen“ nevű részén van a majszíni Máv. állomástól mintegy 13 km. távolságra.

Az ajánlatoknak tartalmazniuk kell az egész fatömegért egy összegben megajánlott tőáron kívül az egy m³ fenyőfára levezetett tőárakat is.

Az írásbeli ajánlatokhoz az 55.200/1941. Á. K., valamint a 45.500/1943. sz. K. M. rendeletekben előírt kellékeket csatolni kell (nyilatkozatokat, becsjegyzék, tőárelemzés, kalkuláció). Ezek hiányában az ajánlatokat figyelembe nem vehetjük.

Az árverési feltételek a felsővisói m. kir. erdőfelügyelőségi ki-rendeltségen és Romoly község elöljáróságán, a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Az ajánlattevők zárt borítékba lepecsételt ajánlataikat 1944. évi február hó 15-én d. e. 11 óráig adhatják be Romoly község elöljáróságához.

A bánatpénz a megajánlott ár 10%-a, amelyet a fentjelzett időpontig Romoly község elöljáróságához személyesen vagy posta útján kell befizetni.

Az ajánlattevők tudomásul veszik, hogy 400 m³ bányafát ki kell termelni és a megajánlott vételáron felül 1%-ot a Máramaros vármegyei erdőőrzési alap, 0.2%-ot pedig az erdőtisztek gyermeknevelése javára kötelesek fizetni.

Romoly, 1943. évi november hó 6-án.

(86. sz.)

Romoly község elöljárósága
(1673/1943. sz.)

VERSENYTÁRGYALÁSI HIRDETMEŒY.

Felsőróna község (Máramaros vm., máramarosszigeti járás) volt úrbéreseinek erdőbirtokossági társulata az 1944. évi február hó 22-én d. e. 10 órakor Felsőrónán, a községházán tartandó nyilvános versenytárgyaláson, zárt írásbeli ajánlatok alapján eladja a Felsőróna község határában lévő erdőbirtokának „Plostya“ nevezetű dűlőjében kijelölt, tarvágással kitermelendő, **lábon álló fatömeget.**

A fahasználati terület nagysága kb. 16.4 kat. hold, a faállomány átlagos kora: 80 év, sűrűsége: 0.5, fafaja: bükk 0.8, tölgy 0.2.

A bánatpénz 2000 P.

Az eladási feltételek megtekinthetők a máramarosszigeti m. kir. erdőfelügyelőségen a hivatalos órák alatt és alulírottánál.

Felsőróna, 1944. évi február hó 7-én.

(155. sz.)

Csics Jenő s. k.
úrbéres elnök.

30 q csermakk eladó

báró Fiáth Pál

(95. sz.) **erdőgazdaságában, Aka, Veszprém vm.**

A putnoki (Gömör- és Kishont vm.) uradalom 1875-0 kat. holdas putnoki és 2300-0 k. holdas mályinkai erdőgazdaságban Putnok székhellyel folyó évi április hó 1-én megüresedő **erdőmérnökgyakornoki és alerdézi** állás betöltésre kerül.

Az alerdézi állásra 40 éven aluli szakképzett egyének pályázhatnak. A keresztlevéllel, okmánymásolatokkal, szolgálati bizonyítványokkal és újkeletű erkölcsi bizonyítvánnyal felszerelt kérvényeket az igények megjelölésével *f. évi március hó 5-ig Zetelaky József dr. ny. m. kir. főerdőtanácsos* címére (Miskolc, Toronyalja-u. 25. szám) kell küldeni. Bemutatkozás csak meghívásra. (69. sz.)

VERSENYTÁRGYALÁSI HIRDETMÉNY.

A miskolci m. kir. erdőigazgatóság a Klór Zoltán-féle özörényi zsidó erdőbirtok 1943/44. évi 4.8 k. holdas fahasználatát árverésen értékesíti. A becsült fatömeg mintegy 240 m³ tűzifa. A kikiáltási ár: 3533.— P, a bánatpénz: 353.— P. Az írásbeli ajánlatokat zárt borítékban 1944. évi február hó 21-én d. e. 11 óráig kell benyújtani. Érdeklődők válaszbélyeg beküldése ellenében az árverési feltételek megküldését kérhetik. (179. sz.)

Szakvizsgázott **erdő- és vadőr** jó bizonyítványokkal, elismerő oklevéllel felmondatlan állását változtatná. *Póczos István, Gyálpusztá, Pest vm.* (150. sz.)

ÁRVERÉSI HIRDETMÉNY.

A bercsényifalvai volt úrbéresék erdőbirtokossági társulata a Bercsényifalva község határában levő erdejében az 1943/44. évi termelési igényben szeldöntött fákból kitermelt **970 erdei ürm³** (1×1×1.3 m) **bükkhasáb és -dorong** tűzifát zárt írásbeli ajánlatokkal egybekötött árverésen értékesíti.

Az árverésen csupán oly ajánlattevő vehet részt, aki hiteltérdemlően igazolja, hogy nem tartozik az 1939-IV. t.-c. hatálya alá, továbbá magyar állampolgár, s aki ezenfelül hatályos magyar iparigazolvánnyal rendelkező kijelölt tűzifanagykereskedő.

Az 504.276/1941. F. M. számú, illetve a 45.500/1943. K. M. számú rendeletekben előírt kellékekkel felszerelt ajánlatokat 1944. évi február hó 19. napjáig kell az alulírott elnök címére benyújtani.

Később beérkező, valamint utóajánlatokat nem vesszünk figyelembe. Az árverési és szerződési feltételek az ungvári m. kir. erdőfelügyelőség a hivatalos órák alatt, valamint alulírott az elnöknel tekinthetők meg.

Bercsényifalva, 1944. évi január hó 31-én.

(177. sz.)

Zajác Mihály s. k.,
elnök.

VERSENYTÁRGYALÁSI HIRDETMÉNY.

A nagybányai m. kir. erdőigazgatóság Nagybányán 1944. évi február hó 26-án d. e. 10 órakor zárt írásbeli ajánlatokkal egybekötött versenytárgyalás útján eladja a következő földreformos erdőbirtokok 1943/44. évi vágásainak faállományát.

I.

A láposbányai m. kir. erdőhivatal kerületében.

1. Az Iloba község határában lévő 18 k. hold kiterjedésű erdőrész 0·6 záródású, 80 éves, 69%-ban bükk, 26%-ban tölgy, és 5%-ban nyírfaállományát.

A vágásterület Iloba vasútállomástól 12 km távolságra van.

2. A Misztótfalu község határában lévő 4·15 k. hold kiterjedésű vágásterületen kihasználásra kijelölt és lebélyegzett 433 drb bükk- és gyertyánfát.

A vágásterület Buság vasútállomástól 5 km távolságra van.

3. A Nagysikarló község határában lévő Geroldi erdőrészben 7 k. hold kiterjedésű vágásterületen kihasználásra kijelölt és lebélyegzett 679 drb tölgy- és 171 drb bükkfát.

A vágásterület Sikarló vasútállomástól 12 km távolságra van.

II.

A szinfalui m. kir. erdőhivatal kerületében.

4. A Szatmárhegy határában lévő Mocsár erdő 2·5 k. hold kiterjedésű erdőrész 80 éves, 0·7 sűrűségű tölgyállományát.

A vágásterülettől alsóhomoródi vasútállomásig a távolság 9 km.

5. Az Erdőd község határában „Nagytölgyes“ erdőrészben 24 k. holdon lévő, 0·4 sűrűségű, 200 éves, 0·9 tölgy és 0·1 elegyarányú cserfaállományát. A vágásterület távolsága a legközelebbi vasútállomástól 4 km.

6. A Madarász község határában lévő „Gyarmat“ erdőben 2·8 k. hold kiterjedésű, 150 éves, 0·4 sűrűségű tölgyfaállományát. Távolsága Erdődvár vasútállomásig 3 km.

7. A Homoród község határában „Farkaspatak“ erdőrészben 20 k. hold területen lévő 12 éves, 0·4 sűrűségű, 0·7 cser, 0·2 bükk, 0·1 gyertyán elegyarányú állományt. Távolsága a középhomoródi vasútállomástól 7 km.

8. A Szinfalu község határában „Ocelája“ erdőrészben 27·3 k. hold területen lévő 120 éves, 0·7 sűrűségű, 0·4 bükk, 0·2 tölgy, 0·1 cser és 0·3 gyertyán elegyarányú faállományát. Távolsága a középhomoródi vasútállomástól 8 km.

III.

A barlafalui m. kir. erdőhivatal kerületében.

9. A Bükkös erdőrészben 21·6 k. hold vágásterületen lévő 110 éves, 0·8 sűrűségű, 0·1 tölgy és 0·9 bükk elegyarányú állományát. A vágásterület távolsága a feladó vasútállomástól 11 km.

10. A Mogyorós erdőrészben 32·5 k. holdon lévő 110 éves, 0·5 sűrűségű, 0·2 tölgy és 0·8 bükk elegyarányú faállományát. Távolsága a feladó vasútállomástól 4 km.

11. A Kőrispusztá erdőrészben 28·8 k. holdon lévő 110 éves, 0·4 sűrűségű, 0·3 tölgy és 0·7 bükk elegyarányú faállományát. Távolsága a feladó vasútállomástól 11 km.

12. A „Medves“ erdőrészben 35 k. hold területen lévő, 0·4 sűrűségű, 80 éves, elegyetlen tölgyfaállományát. Távolsága a feladóállomástól 4 km.

Az ajánlattevők zárt borítékban lepecsételt, minden egyes vágás-területen található faanyagra külön-külön egy összegben megtett ajánlataikat 1944. évi február hó 26-án d. e. 10 óráig adhatják be a nagybányai m. kir. erdőgazgatóság árverező bizottságához. Minden egyes ajánlathoz mellékelni kell a megajánlott vételár 10%-át elérő bánatpénz lefizetését igazoló okmányt.

Az ajánlattevők tudomásul veszik hogy a megajánlott vételáron felül az erdőtisztke gyermeknevelési alapjának javára 0.2%-ot, ezen kívül pedig a forgalmiadókat és ezzel az eladással összefüggő minden egyéb adót kötelesek fizetni.

Postán, táviratban, távbeszélőn vagy elkésetten tett ajánlatokat, vagy zárt borítékban elhelyezett, árvetés nélküli ajánlatokat nem vesszünk figyelembe.

Az erdőgazgatóság fenntartja a jogot, hogy az ajánlatok között szabadon választhat tekintet nélkül a megajánlott összeg nagyságára és valamennyi ajánlatot el is utasíthatja.

Nagybánya, 1944. évi február hó 3-án.

(766. sz.)

M. kir. erdőgazgatóság.
(329/1944. sz.)

VERSENYTÁRGYALÁSI HIRDETMÉNY.

A rahói m. kir. erdőgazgatóság vaséri erdőhivatalának kerületében Felsővisó község határában fekvő 37.096 kat. hold területű 115. és 116. törzskönyvi számú ú. n. „Fajna és Makerló“-i kincstári vadászterület vadászati jogának bérbeadására az erdőgazgatóság hivatalos helyiségében *Rahón, 1944. évi február hó 28-án d. e. 10 órakor* zárt ajánlati versenytárgyalást tart. Az ajánlatokat legkésőbb a fent megjelölt időpontig a rahói m. kir. erdőgazgatósághoz kell benyújtani.

A vadászterületre vonatkozó szerződési feltételek a hivatalos órák alatt megtekinthetők a Földművelésügyi minisztérium I/A-3. ügyosztályában (III. emelet) vagy a rahói m. kir. erdőgazgatóságnál.

A vadászterület vadállományviszonyaira és berendezésére nézve a rahói m. kir. erdőgazgatóság ad felvilágosítást. Minthogy az árverezni szándékozóknak módjukban áll a vadállományviszonyok és vadászati berendezések tekintetében közvetlenül a helyszínen tájékozódni, felvilágosításokért a m. kir. Kincstár felelősséget nem vállal.

Az ajánlattevők ajánlatuk benyújtásával egyidejűleg 1100 (Egyszerszáz) pengőt tartoznak bánatpénzként a rahói m. kir. erdőgazgatóság letéti csekkszámhlájára (161.364. erdőgazgatóság letéti száma, Rahó) befizetni.

Ajánlattevő ajánlatában kijelenteni köteles, hogy a részletes szerződési feltételeket ismeri és azoknak magát kötelezőleg aláveti. Ajánlatához mellékelnie kell a bánatpénz befizetését igazoló befizetési szelvényt.

A versenytárgyaláson részt vehet minden önrendelkezési joggal bíró magyar állampolgár.

Ezenkívül a 158.120/1941. F. M. sz. rendelet 11. §-ának (1) bekezdése szerint a vadászterület bérletére csak az tehet ajánlatot, akinek erre a lakóhelye szerint illetékes vadászati felügyelő, ennek hiányában a lakóhelye szerint illetékes törvényhatóság első tisztviselője véleményének meghallgatása után a bérbevenni szándékolt vadászterület fekvése szerint illetékes törvényhatóság első tisztviselője engedélyt ad. Az engedélyt az ajánlathoz szintén mellékelni kell.

A társulatok a versenytárgyalásból ki vannak zárva.

Budapest, 1944. évi január hó.

(99. sz.)

M. Kir. Földművelésügyi Miniszter.
(232.001/1944.)